

”הזנק לתעשייה” – הזנק לעתיד – צפון

שם הארגון הפונה: עמותת הזנק לעתיד
מנהל הארגון: גב' שרון חזקיה
איש הקשר לתכנית המוצעת: נעמה בר, רכזת מקצועית
כתובת: קהילת ונציה 10 ת"א 69400
מספרי טלפון: 03-6476283, 03-6444648
מספר פקס': 03-6448376
דואר אלקטרוני: heznekna@netvision.net.il

תקציר הפרויקט:

עמותת "הזנק-לעתיד" מציעה תוכנית ייחודית וחדשנית במהותה לקידום בני נוער בערי הפריפריה באזור הצפון.

התוכנית המוצעת להלן, תפעל למניעת נשירה של בני הנוער מבתי הספר, הובלתם ללימודים טכנולוגיים ושילובם העתידי בתעשיות. התכנית מכוונת במטרה לאפשר לבני הנוער הללו עתיד טוב יותר תוך הקניית כלים וכישורים שיוכלו לסייע בהוצאתם ממעגל האבטלה והעוני.

בתוכנית ישתתפו כ-30 בני נוער בסיכון (תלמידי כתות י"א וי"ב), בשלושה יישובים באזור הצפון, סך הכל כ-90 בני נוער.

התכנית המוצעת להלן היא המשך והרחבה לפיילוט שנערך בשנתיים האחרונות בחצור הגלילית. לאור שנתיים מוצלחות של פעילות, נראה כי יש להרחיב את המודל לערים נוספות, בהתבסס על התשתיות שנבנו.

אוכלוסיית היעד:

התוכנית מיועדת ל-30 בני נוער בסיכון בכיתות התיכון י"א וי"ב (בני 15-18), בכל אחת משלוש הערים המוצעות, הלומדים בתיכונים בהם פועלת עמותת "הזנק-לעתיד". מדובר על בני נוער בסכנת נשירה או נושרים סמויים - התלמידים החלשים ביותר בתיכון, שבית הספר מעיד עליהם שלא יגיעו לזכאות לתעודת בגרות וישנה סכנה שאף לא יסיימו 12 שנות לימוד.

התלמידים יאותרו לתוכנית בשיתוף עם הרווחה והרשות המקומית, בית הספר ועמותת "הזנק-לעתיד".

מטרות התכנית:

קידום בני נוער בסיכון מהפריפריה במטרה לצמצם פערים חברתיים ולהגדיל מוביליות חברתית באמצעות פעילות חינוכית, תוך:

- מניעת נשירה של בני הנוער המשתתפים בתוכנית.
- הוצאת בוגרי התוכנית ממעגל האבטלה והעוני בערי הפריפריה.
- העצמת בתי הספר והקהילה כגורמים משמעותיים התומכים בבני נוער.

- מתן הזדמנות שווה לבני נוער בסיכון מהפריפריה להגיע ללימודים טכנולוגיים.
- הגברת המוטיבציה של התלמידים להשתלב בלימודים מקצועיים.
- חיזוק תחושת המסוגלות והדימוי העצמי של התלמידים וסיוע ובנית "תמונת עתיד" רחבה ומגוונת וסימון דרכים למימושה.
- פיתוח ערך המצוינות (המיצוי האישי) של התלמידים .

רציונל התוכנית:

הערים המוצעות לתוכנית מאופיינות במדד בינוני נמוך בדירוג החברתי הכלכלי בישראל, באחוזי אבטלה גבוהים מהממוצע הארצי וחוסר במשאבים לטיפול אוכלוסיות חלשות. רבים מהתושבים בערים הללו סובלים ממחסור כלכלי. כתוצאה מכך, ילדים ובני נוער באותן ערים צוברים פערים לימודיים ותרבותיים. כצפוי, רמת ההישגים הלימודיים אף היא נמוכה מהממוצע הארצי. לדוגמא אחוז הזכאים לתעודת בגרות בדימונה בשנת 2006 עמד על 50.7% . כמעט מחצית מתלמידי דימונה באותה שנה לא סיימו את לימודיהם עם תעודת בגרות וכנראה לא ימשיכו ללימודים גבוהים, מה שמעלה את הסיכוי להמשך מעגל העוני.

בעקבות הניסיון בעבודה עם בני נוער ומתוך רצון לתת מענה לבני הנוער הללו פותחה תוכנית "הזנק-לתעשייה".

התוכנית מציעה לבני הנוער ידע ומיומנויות טכנולוגיות וכן אפשרות להתנסות מעשית.

מעבר לקידום של בני הנוער, התוכנית עונה גם על צרכים של גורמים חשובים נוספים :

- התעשיות בפריפריה שמשוועות לעובדים עם ידע וניסיון טכנולוגי.
- הצבא (חיל האויר וחיל הים) שזקוק ביותר (כמו בתעשיות האזרחיות) לכוח אדם מיומן.
- הרשויות המקומיות בפריפריה שמבקשות לצמצם את האבטלה ולמנוע הגירה שלילית.
- בתי הספר שאין להם אפשרות לתת מענה הולם לצרכים המיוחדים של בני הנוער בסיכון.

עמותת "הזנק-לעתיד" תמשיך ללוות אותם לקראת גיוסם לצבא במהלך השירות ולאחר השחרור.

לאחר 3 שנים בתוכנית ישנן אפשרויות רבות ומגוונות לבוגרי התוכנית :

שירות משמעותי בצבא - אם עד כה לבני נוער בסיכון הייתה בעיה להתגייס לצבא ולשרת שירות משמעותי הרי שעתה הם מתגייסים בזכות ולא בחסד. הצבא משווע לכוח אדם עם ידע טכנולוגי מהסוג הזה. נציגים של הצבא יוזמנו על ידינו ויעשו גיוס ממוקד לבוגרי התוכנית. התלמידים בצבא (בחיל האוויר ובחיל הים) יצברו ניסיון שיעזור להם בעתיד.

תעסוקה במפעלים - אחרי הצבא כשהבוגרים יחזרו לפריפריה המפעלים ישמחו לקלוט אותם בעבודה (מפעלים כמו פלסן, סימת, לורדן, נטפים, אלביט, שמיר אופטיקה בצפון).

המפעלים של ישקר תל-חי, ישקר דלתון, אלקס בקיבוץ ברעם, ישקר בתפן והמפעלים האחרים של משפחת ורטהיימר רואים עצמם מחויבים לבוגרים שילמדו אצלם בכפר בלום, במנוף ובלבון. התלמידים יקבלו מהם בסוף התוכנית תעודת מקצוע של ישקר. חשוב לציין שבמפעלים הללו יש אופק תעסוקתי לבני הנוער וכל המנהלים של המפעל התחילו את דרכם במפעל כעובדים זוטרים.

המשך לימודים - בוגרים שירצו להמשיך ללמוד יוכלו עם התעודה הטכנולוגית שלהם להתקבל לאורט בראודה ולהיות טכנאים והנדסאים.

עבודה מקצועית אחרת - בוגרי התוכנית רוכשים ידע טכנולוגי וגם אם יבחרו שלא לעבוד במפעלים, יש ברשותם מיומנויות מקצועיות בהם יוכלו להשתמש במקצועות מגוונים אחרים (כמו לדוגמא היכולת לקרוא שרטוטים יכולה לעזור להם אם יבחרו לעסוק בנגרות וכו').

תאור מודל ההפעלה:

להלן תיאור הרכיבים במודל ההפעלה:

בבית הספר:

התוכנית תכלול תוכנית תגבורים:

1. **500 שעות תגבור למידה בשנה במקצועות הטכנולוגיים שלומדים במפעלים.**
התגבורים יינתנו בשעות הבוקר על ידי מורים מקצועיים לנושא (CNC). מערכת התגבורים תקבע על פי מערכת השעות הבית ספרית.
2. **300 שעות תגבור למידה בשנה במקצועות העיוניים לקראת בגרויות (מתמטיקה, אנגלית ולשון).** הלמידה תתקיים בבוקר ואחר הצהריים על פי מערכת תגבורים שתבנה ביחד עם בית הספר לפני תחילת הפעילות. התגבורים יינתנו בקבוצות קטנות על ידי מורים מקצועיים מבית הספר ומחוצה לו. התגבורים יהיו שבועיים לאורך השנה ומרתונים לקראת מבחנים.
3. **רכז וחונך בית ספרי ילווה את התלמידים ויפעל ליישום התוכנית במלואה.**
4. **צוות מורים מקצועיים חיצוניים ומתוך בית הספר, עם ניסיון ומוטיבציה לעבוד עם בני נוער בסיכון יגויסו ללמידה.**

במפעל:

התוכנית תפעל בבית הספר ובסדנאות במפעלים השונים. בצפון בכפר בלום, צור לבון ומנוף.

1. התלמידים יגיעו למפעל יום בשבוע (עדיפות ליום שישי).
2. התלמידים ילמדו 8 שעות בסדנאות ובמפעל.
3. הלמידה במפעל תתבצע על ידי 3 מורים מקצועיים של המפעל.
4. התלמידים יקבלו מהמפעל בגדי עבודה והם ישתמשו בתשתיות ויאכלו בחדר האוכל עם העובדים.
5. התלמידים יעבדו במפעלים בחופשות ויקבלו שכר.

6. תכני הקורסים המקצועיים שרטוט כרסמות וחרטות נקבעים על ידי הצוות המקצועי של המפעל ובהתאם לדרישות משרד החינוך.

פעילות חוץ- תוכנית העצמה :

1. התלמידים מקבלים תוכנית העצמה על ידי מנחים מומחים בתחומי הקואוצינג במשך כל שנות השתתפותם בתוכנית.
2. פעילות ההעצמה כוללת בין היתר: ספורט אתגרי, סדנאות להעצמה אישית וקביעת יעדים בחיים, סדנאות בנושא תעסוקה ועוד.
3. ההעצמה מתקיימת בימים מרוכזים על פי המערכת הבית ספרית.
4. התוכנית כוללת עבודה עם הורים.

האתרים בהם תופעל התכנית:

התוכנית תופעל בישובים הבאים: צפת, חצור, טבריה או עכו.

מדדי תוצאה:

- תלמידי התוכנית ירכשו מיומנויות למידה.
- התלמידים ישפרו את ההישגים האישיים שלהם.
- תהיה עליה במוטיבציה של התלמידים להגיע להישגים לימודיים ואישיים.
- תלמידים המשתתפים בתוכנית יסיימו 12 שנות לימוד (לא ינשרו מבתי הספר).
- התלמידים יסיימו את לימודיהם ובידם תעודת בגרות טכנולוגית.
- התלמידים ישתלבו במהלך לימודיהם בעבודה במפעלים.
- התלמידים יתגייסו לצבא בעדיפות לשיבוץ ביחידות טכנולוגיות.
- התלמידים לאחר שירות צבאי ישתלבו בעבודה במפעלים בפריפריה ו/או באזור מגוריהם (יצאו ממעגל האבטלה)
- חלק מהתלמידים ימשיכו ללימודים טכנולוגיים-הנדסאים וטכנאים.

הערכת הפרויקט:

רכז התוכנית מטעם "הזנק לעתיד" בכל אחד מבתי הספר ינהל מעקב שוטף אחר התקדמות כל תלמיד וקבוצת תגבור בתכנית, יחד עם הנהלת בית הספר ובהנחיית המנחה הפדגוגי של התוכנית מטעם "הזנק-לעתיד". הרכז יעביר להנהלת התוכנית דו"חות חודשיים.

הפרויקט ילווה ע"י ועדת היגוי שתתכנס ארבע פעמים בשנה, לצורך בקרה ארגונית, מנהלית ופדגוגית. חברי הועדה יהיו מנהל מח' החינוך בעיר, נציגת מחלקת הרווחה בעיר, מנהל ביה"ס, צוות ניהולי מביה"ס, רכז התוכנית, מפקחת בתי הספר ממשרד החינוך, מנהלת ומנחה של עמותת "הזנק-לעתיד". תפקיד צוות ההיגוי הוא לעקוב אחר

התקדמות התלמידים וניהול הפרויקט בבית הספר. רכז בית הספר מכין לוועדת ההיגוי דו"ח מפורט בפורמט מובנה המהווה בסיס לדיוני ועדת ההיגוי.

מכון "סאלד" למחקרים חינוכיים וחברתיים מבצע מידי שנה מחקר הערכה חיצוני לכל תוכניות העמותה ומגיש את ממצאיו בסיום כל שנת פעילות. הממצאים מתייחסים לתוצאות בחינות הבגרות ולעמדות של מורים, תלמידים והורים לגבי מידת תרומת הפרויקט (מרכיבים כמותיים ואיכותיים).

כמו-כן, מכון " סאלד" ילווה את התוכנית המוצעת במחקר הערכה חיצוני מקיף. ההערכה תשמש ככלי לבחינת עמידה ביעדים ובמטרות לטווח קצר ולטווח הארוך. המחקר יהיה חלק חשוב בהערכה המעצבת של התוכנית. המחקר יספק לעמותה מידע לגבי המידה שבה הפעילות החיצונית (במפעלים ובסדנאות), שיעורי התגבור, הרכז והחונך ופעילויות להעצמה אישית אכן תואמים והמידה בה הם מביאים להשגת כל המטרות והיעדים של התוכנית.

מכון סאלד ועמותת "הזנק-לעתיד" ימשיכו לעקוב אחר בני הנוער לאורך השנים עד להשתלבותם בלימודים טכנולוגיים והשמתם בעבודה במפעלים. כלי ההערכה הם: ראיונות, תצפיות ושאלונים אישיים.

נספח 1: תיאור הארגון המפעיל:

עמותת "הזנק - לעתיד" מפעילה משנת 2000, תוכניות לקידום בני נוער מהפריפריה והשכונות בדגש על תלמידים מרקע סוציו אקונומי נמוך, במטרה לצמצם פערים חברתיים ולהגדיל מוביליות חברתית באמצעות פעילות חינוכית. העמותה פועלת ב-50 מוקדי-פעילות ומשתתפים בה כ-5,000 בני נוער בשנה ממגזרים שונים של החברה הישראלית (יהודים, ערבים, דתיים וחילוניים). רוב בני הנוער הנם עולים חדשים וותיקים ממדינות חבר העמים ואתיופיה המגיעים ממשפחות ממצב סוציו-אקונומי נמוך, התלמידים סובלים מבעיות רגשיות, דימוי עצמי נמוך ופערים לימודיים.

העמותה פועלת ב-50 מוקדי-פעילות ומשתתפים בה כ-5,000 בני נוער בשנה ממגזרים שונים של החברה הישראלית (יהודים, ערבים, דתיים וחילוניים). רוב בני הנוער הנם עולים חדשים וותיקים ממדינות חבר העמים ואתיופיה המגיעים ממשפחות ממצב סוציו-אקונומי נמוך, התלמידים סובלים מבעיות רגשיות, דימוי עצמי נמוך ופערים לימודיים.

עמותת "הזנק-לעתיד" מפעילה שלוש תוכניות. שתי תוכניות בית ספריות: תוכנית "הזנק" ותוכנית "הזנק-עתידים" ותוכנית "הזנק לאקדמיה" כתוכנית המשך לבוגרי התוכניות הבית ספריות.

לתוכניות תפיסה הוליסטית ייחודית לקידום בני הנוער מהפריפריה, והזנקתם קדימה להשתלבות בעולם האקדמיה והתעסוקה במקצועות יוקרתיים. שילוב התוכניות נותן מענה אמיתי לקשת רחבה של אוכלוסיות תלמידים:

תוכנית "הזנק" מתמקדת בחיזוק תלמידים המתקשים בלימודיהם, במטרה שיסיימו את לימודי התיכון ובידם תעודת בגרות מלאה שתאפשר להם בעתיד להמשיך ללימודים גבוהים.

תוכנית "הזנק-עתידים" מובילה תלמידים בעלי פוטנציאל להצטיינות במקצועות מדעיים להשגת תעודת בגרות איכותית שתאפשר להם כניסה לפקולטות היוקרתיים באוניברסיטאות.

תוכנית "הזנק לאקדמיה" התוכנית פועלת לאיתור (לאחר תום השירות הצבאי), הכוונה וליווי של בוגרי תוכניות העמותה ללימודים גבוהים באוניברסיטאות ובמכללות. בשיתוף עם בנק דיסקונט הקימה העמותה קרן מלגות המעניקה מלגות לימודים.

העמותה פועלת בין היתר בחצור, צפת, עכו, בית שאן, טבריה, טובה זנגריה, גוליס, סאלמה, נצרת עילית, אור עקיבא, בני ברק, פרדס כץ, רמלה, לוד, יפו, דימונה, ירוחם, ערד, מרחבים ובכפרי נוער בן שמן, מקווה ישראל, נווה הדסה, מאיר שפיה, דוד רזיאל, יוהנה ז'בוטינסקי שטיינברג ועוד.

נספח 2: תיאור הפיילוט "הזנק לתעשייה" בחצור:

בשנתיים האחרונות בעקבות צורך לתת מענה הולם לאוכלוסיות חלשות שלא במסגרת התוכניות הקיימות של העמותה הופעל פיילוט לתוכנית ייחודית בחצור הגלילית התוכנית החדשה הופעלה בשיתוף עם הרשות המקומית, הסוכנות היהודית, קרן פעמי תקווה ומנהל גן התעשייה בלבון – אורן הרפז (הנכד של סטף ורטהיימר).

הפיילוט בחצור הגלילית כלל 25 בני נוער בסיכון, תלמידים מכתות י' ו-י"א, תלמידים ממשפחות מרקע סוציו-אקונומי קשה במיוחד. התלמידים לא הגיעו לבית הספר באופן סדיר ורובם היו בסכנת נשירה..

התוכנית שנבנתה ופותחה על ידי עמותת "הזנק-לעתי" נתנה מענה לצורך אמיתי וחיוני לכל הצדדים ולכן ההצלחה הגדולה שלה:

לתעשייה בצפון:

בצפון מפעלי התעשייה של סטף ורטהיימר חולשים על יצור המתכות (מפעלים כמו ישקר, קוליברי ואחרים).

במפעלים הללו משועים לכוח אדם מיומן בנושא הכרסום והחרטות (CNC). החוסר הזה נגרם גם עקב סגירה של בתי הספר הטכנולוגים שהכשירו למקצוע הזה. על כן, המפעלים הללו נאלצו להביא עובדים מחו"ל ולעיתים שילמו יותר מאשר למהנדס על מנת לממן אותם.

בעקבות הצורך בעובדי CNC במפעלים ומתוך צורך לעזור לבני נוער בסיכון נבנו בכפר-בלום ובלבון סדנאות לימוד עם מחרטות וכל הציוד הטכנולוגי בעלות של 2,000,000 ש"ח. המטרה היא שהתלמידים הללו ילמדו את העבודה וישתלבו בעתיד בעבודה במפעלים בצפון.

לתלמידים:

עד להשתתפותם בתוכנית התלמידים לא הגיעו לבית הספר משום שלא ראו רלוונטיות בלמידה. היה ברור להם שהם לא יגיעו זכאות לתעודת בגרות ומגמות הלימוד שבית הספר הציע להם (תקשורת, גרפיקה ואומנות) לא התאימו להם. כתוצאה מכך הם הסתובבו רוב הזמן ברחובות וכשהגיעו לבית הספר היו מעורבים בתקריות אלימות קשות.

התוכנית הציעה להם למידה של מקצוע רלוונטי, הולם ומכובד וסיבה לקום בבוקר ולהגיע לבית הספר.

הדימוי העצמי והמוטיבציה שלהם להצליח הלכו וגדלו.

התוכנית נתנה להם הזדמנות להפוך למועילים ותורמים לעצמם, למשפחותיהם ולחברה בכלל.

2. "חווייה עסקית" ופיתוח עשינו עסק בפריפריה – ציונות 2000 – ארצי

הגוף המפעיל: ציונות 2000
כתובת: מושב בית יהושע ת.ד. – 3268, מיקוד - 40591
איש הקשר: רפאל (אפי) טולדנו, מנהל תכנית עשינו עסק
מספרי טלפון: 052-3913377, 09-8992550
דואר אלקטרוני: efi@zionut2000.org.il

תקציר הפרויקט:

עשינו עסק, מיזמים עסקיים-חינוכיים טיפולים לנוער בסיכון הינה תוכנית שבה תמכה הקרן בין השנים 2006-2009, והוכיחה את עצמה בהיבטים של חווייה, התנסות ולמידה משמעותיים מאד עבור המשתתפים בה. גם היחידות המטפלות רכשו לעצמם דרך התוכנית אפשרויות טיפול, חינוך ולמידה חדשים. (לווה במחקר הערכה מעצבת - מצורף). **יחד עם זאת, עשינו עסק מייצג מודל תובעני המחייב העזה ומחשבה חדשה לרבות מבין היחידות.**

המעבר לחשיבה עסקית אינו פשוט וכרוך בסיכונים. הקושי במציאת הזדמנויות עסקיות מושלמות בעיקר בפריפריה מגדילה את הסיכונים. בנוסף, המשבר הכלכלי יוצר חוסר ודאות גדולה, התבצרות ותחושה שיהיה קשה עוד יותר יהיה להקים מיזמים בהיקפים גדולים.

כל אלו יחד הובילו למחשבה כי יש לבנות תוכנית שתהא שלב מקדים לעשינו עסק, תפיק עבור הנערים התנסות משמעותית ותהווה בסיס ליחידה המטפלת להקמת מיזם קבע אשר ישרת אותה לשנים ארוכות.
מדובר על תכנית חדשה שתופעל בקרב מתבגרים בסיכון המטופלים ביחידות לקידום נוער, ביחידות לנוער וצעירים, מעונות חסות הנוער, מפתנים ועוד.
התכנית תכלול לימודים תיאורטיים של יזמות עסקית. פעולות לרכישת מיומנויות לקראת עולם העבודה. בחינה ותכנון של פרויקט עסקי. יציאה לפעילות עסקית ממוקדת, ניתוח הביצועים העסקיים והחווייה העסקית בהיבטים הכלכליים החברתיים והטיפוליים. בחינת הקמת מיזם קבע בתוכנית עשינו עסק.

במקביל, מוצע להלן להרחיב ולהתאים את מודל עשינו עסק לפריפריה.

תוכנית "עשינו עסק" פועלת משנת 2003 והוקמו דרכה 45 מיזמים עסקיים לנוער בסיכון (מתוכם נסגרו 5 מיזמים) באופן מובהק ניתן לראות כי המשאב נוצל ע"י גופים הפועלים בערים חזקות הקרובות למרכז.

(4 מיזמים בת"א, 3 בבת-ים, 5 בירושלים, 2 בכפר-סבא, 2 ברחובות, 3 בחיפה, 2 באשדוד ומיזמים בודדים בשוהם, רעננה, פתח-תקווה, הרצליה, נתניה, רמת השרון ועוד...)
למעט מקרים בודדים ולא דווקא מוצלחים, כמעט ולא הוקמו מיזמים במגזר החרדי ובמגזר הערבי. בפריפריה הגיאוגרפית הוקמו מיזמים מעטים.
במגזר הבדואי לא צלח כל ניסיון להקמה של מיזם עסקי אחד בשש שנים.

לפיכך, מוצע להלן להתאים את המודל לפריפריה תוך הענקת התמיכה הנדרשת ליחידות המטפלות.

ההנחה היא שחוויות העסקיות המוצלחות ייצרו מוטיבציה ואמונה ביכולת להצליח להקים גם מיזם עסקי קבוע נוסח "עשינו עסק". בשל הקושי במציאת הזדמנות עסקית ותאפשר תמיכה במיזמים העסקיים בצורה של מענקים דבר שיביא מלכ"רים נוספים להעזי ולהתנסות בהקמת מיזמים.

ההערכה היא כי 1/3 עד 1/2 מהחוויות העסקיות יהפכו למיזמים עסקיים והשאר יוקמו מראש כמיזמים עסקיים קבועים דוגמת מיזמי "עשינו עסק".

אוכלוסיית יעד:

אוכלוסיית היעד של תוכנית 'החוויה העסקית' היא בני נוער בסיכון. המיקוד בחוויה העסקית יהיה אך ורק באוכלוסיות מיוחדות בקרב בני הנוער בסיכון תוך דגש על מקומות בהם תוכנית עשינו עסק מתקשה:

- בני נוער נושרים מהמגזר החרדי
- בני נוער מהמגזרים הלא יהודים (דגש על הפריפריה)
- בני נוער מהפריפריה הסוציו אקונומית והגיאוגרפית (דגש על ישובים באשכולות 1-3)

מטרת הפרויקט:

שילוב מגוון יחידות טיפוליות ובני נוער בסיכון מהפריפריה במודל עסקי-חינוכי, הכולל: היבטים לימודיים והתנסות מעשית.

יעדים מדידים:

בטוח הפעלה של שלוש שנים. הצפי הוא ל:

- חשיפת כ- 300 נערים בסיכון ללימודי יזמות עסקית ומיומנויות להכנתם לתעסוקה.
 - הפקת 21-24 פרויקטים עסקיים במקומות שונים ברחבי הארץ למגוון אוכלוסיות יעד.
 - הפיכת 6 מהפרויקטים הזמניים למיזמים עסקיים קבועים בתוכנית עשינו עסק (לאו דווקא בתחום העיסוק שהיה בחוויה העסקית). המשמעות היא כי מרגע הפיכתם למיזמי קבע יכילו לפחות עוד כ- 50 בני נוער על בסיס מתמשך.
 - הקמת 12 מיזמים עסקיים בפריפריה שיכילו עוד 100 בני נוער על בסיס מתמשך
- * חשוב – היעדים לא יתפזרו בצורה שווה במהלך שלושת השנים, אך יושגו בצורה מצרפית עד תום התקופה.

רציונאל ההפעלה:

מחקרים וניסיון השטח, הוכיחו עד כמה משמעותית היא החוויה העסקית לבני נוער בסיכון. מטרת התכנית היא לשלב למידה והתנסות מעשית. חשיפת בני הנוער ללימוד התיאורטי של היזמות העסקית ורכישת כלים ומיומנויות אשר המשכם חוויה והתנסות

שתחזק את הדימוי העצמי, תחושת המסוגלות, תיצור קשרים ומוטיבציה להשתלבות איכותית בתעסוקה הולמת.

בתוכנית עשינו עסק קיימים חסמים המונעים מיחידות טיפוליות להקים מיזמים (תהליך ארוך, בעל סיכונים, כניסה למרחבי עבודה לא מוכרים). תוכנית החוויה העסקית מתמודדת עם חסמים אלו ומהווה נתיב להתנסות חיובית בחוויה העסקית, לדוגמא:

בתוכנית החוויה העסקית הפרויקט יוכל לעבוד פרק זמן קצוב ובכך ליהנות מהזדמנויות עסקיות עונתיות. (מסיק זיתים, הפקת שמן ומכירת בקבוקים; בזאר בגדים לקראת סופי עונה; דוכנים של מוצרים לחגים; ליצנות - שת"פים עם רשויות לגיל הרך).

בתוכנית יעשה שימוש בכוח אדם הקיים במערכת בתור המוביל העסקי ולא יהיה צורך לגייס עובד חדש על כל המשמעויות התקציביות הכרוכות בכך.

מימוש של סדנאות ומתקנים קיימים לטובת ההתנסות (סדנאות של מפתנים, סדנאות בבתי ספר מקצועיים ועוד).

בחוויה העסקית תהייה הבטחה של "הזדמנות עסקית", בני הנוער ינתחו את ביצועיהם כמו גם את ההזדמנות ויחלקו בסופה את הרווחים ביניהם. בחוויה העסקית הפרויקטים יהיו זמניים ולא ידרשו אישורים ורישיונות קבועים כמו: רישיון להפעלת עסק, רישיון יצרן, עוסק מורשה וכו'.

השותפויות המורכבות המאפיינות את עשינו עסק, יופשטו לטובת חוויה עסקית חד פעמית היכולה להתקיים בכל אחד מהמגזרים. כלומר, הפרויקט יכול להתנהל במלכ"ר, בעסק פרטי או ברשות מקומית.

החוזקות של החוויה העסקית מבחינת בני הנוער:

יצירת התנסות חיובית בקרב בני נוער בסיכון אשר תכניסם לקראת עולם העבודה. התוכנית תשלב למידה מעשית ורכישת כלים ומיומנויות לצד התנסות מעשית אשר תהפוך לחלק מקורות החיים של המשתתף.

החוזקות של החוויה העסקית מבחינת היחידות המטפלות:

- חיזוק פעולתן וקיימותם של פרויקטים תוך התנסות בהפעלה של מודל, תוכנית אשר לה מגוון יתרונות:
- התייחדות עם התחום העסקי והפגת חששות.
- יצירת חוויות של הצלחה תוך התנסות חיובית.
- יהוו את הבסיס להקמת מיזמים קבועים.
- סיכון מינימום משאבים (כסף וזמן).
- באמצעות מענק קטן, אפשר לחולל פעולה רחבה.
- יכולת לבנות שת"פ ייעודי עם מגזר עסקי.
- חוסך את המורכבויות המשפטיות.
- יכולת להכיל מתנדבים (מנטורים, יזמים, מתנדבים מעסקים – מחויבות קצרת טווח).

תיאור מודל ההפעלה:

שיטת העבודה תתמקד בשני מישורים:

1. **יצירת ההזדמנות העסקית** - פתיחת דלתות במגזר העסקי ובניית מאגר רעיונות ושיתופי פעולה עימם. היתרון: ערך מוסף חברתי, ערכי בהוצאות נמוכות.
2. **יצירת ההזדמנות ביחידות המטפלות** - בתיאום עם ועדת ההיגוי של השותפים בתוכנית, יעלו מוקדים רלוונטיים לתוכנית. לאחר גיבוש הרשימה יעבדו הרכזים על האתרים ויעשו בירור ראשוני לקראת כניסה לתוכנית.
לאחר שימצאו שני אלו, יגויסו הנערים לתכנית הלימודית. התכנית תכיל מס' מודולות ותותאם ליחידות, לנערים ולנושא המיזם.
בני הנוער יהיו שותפים לבניית תוכנית עסקית יישומית סביב ההזדמנות העסקית, כולל ההיערכות הייצור/ תכנון/ הכשרה בהתאם לפרויקט.
לאחר סיום הפרויקט העסקי, ננתח את הביצועים העסקיים, נפריש את הרווחים לעובדים וקיים חשיבה על הפיכת הקמת מיזם עסקי קבוע כחלק מתוכנית עשינו עסק.

מדדי תוצאה:

- מס' המשתתפים בקורס יזמות עסקית – לפחות 250 בשלוש שנים
- אחוזי הנוכחות של הנערים בקורס – 80%
- מס' הפרויקטים העסקיים שיצאו לפועל – לפחות 21 בשלוש שנים.
- מס' המשתתפים בפרויקטים העסקיים – לפחות 250 נערים.
- סך השכר לנערים – כ 400 ש"ח לנער לפרויקט.
- חוויות עסקיות שיהפכו למיזמי "עשינו עסק" – 6 מיזמים בשלוש שנים.
- 12 מיזמים עסקיים שיוקמו בפריפריה

נספח 1 - תאור הארגון המפעיל:

ציונות 2000 הינה עמותה לשינוי חברתי אשר הוקמה בשנת 1995 על ידי קבוצת אזרחים אותה הוביל איש העסקים רוני דואק. הקבוצה שמה לעצמה את האחריות האישית כמטרה, מתוך אמונה שאפשר לעשות, אפשר לשנות, אפשר להשפיע. במהלך שנות פעילותה רתמה העמותה אלפי מתנדבים, אנשי חינוך וחברה, אנשי עסקים ופילנתרופים וכן מאות חברות עסקיות להקמת מיזמים חינוכיים וחברתיים בכל רחבי הארץ.

מטרותיה של העמותה הם:

- לפתח תרבות של אחריות חברתית בקרב הקהילה האזרחית והעסקית בישראל.
- לעודד וללוות ארגונים עסקיים בפיתוח מדיניות של אחריות ומעורבות קהילתית וביישומה בפרויקטים בקהילה.
- לפעול לפיתוחו ולקידומו של המגזר ההתנדבותי בתחומים חברתיים חינוכיים.
- ליזום ולקדם שיתופי פעולה בין המגזר הציבורי, העסקי והשלישי לשם קידום נושאים חברתיים והקמת פרויקטים חינוכיים וחברתיים בכל רחבי הארץ.
- ליזום לעודד, ללוות ולתמוך בפרויקטים עסקיים-חינוכיים עבור נוער בסיכון שיבצעו גופים התנדבותיים מקומיים ברחבי הארץ.
- לקדם וללוות תהליכי שינוי בקהילה, פיתוח ההון החברתי והעצמה קהילתית באמצעות פרויקטים לנוער, צעירים, עבודה עם מתנדבים ברחבי הארץ ובדגש לפריפריה.
- קידום וליווי פרויקטים חברתיים חינוכיים לרבות באמצעות מתן מלגות ותמיכות.

ציונות 2000 מפעילה ארבע תוכניות שכולן מטפלות במישרין או בעקיפין בבני נוער בסיכון:

- 'עשינו עסקי' – מיזמים עסקיים חינוכיים לבני נוער בסיכון. הקמה, תחזוקה וליווי 39 מיזמים שבהם משתתפים למעלה מ: 500 נערים בשנה.
- 'עיר בשינוי' – תוכנית הפועלת בישובים טירת כרמל, לוד, בית שאן, שדרות, ירוחם ומגדל העמק הפועלת בין השאר להקמת שירותים איכותיים לנוער בישוב.
- 'עליה', 'עסקים למען הקהילה' – ליווי עסקים בפעילותם החברתית בקהילה בדגש מעורבות עובדים ובניית שותפות ארוכת טווח עם גורמים קהילתיים. מתוך כ- 120 חברות עסקיות השותפות בתוכנית, 85% פועלות בתוכניות למען בני נוער בסיכון.
- 'הושט יד לילד אחד' – תוכנית מלגות לחינוך בלתי פורמאלי לילדים בפריפריה.

3. "יש מקום" – עמותת עלם – ארצי

הגוף המפעיל: עמותת עלם, העמותה לנוער במצבי סיכון
כתובת: הירקון 35, בני ברק 51204
איש הקשר: מיקה שוהם
מספרי טלפון: 03-7686666, 054-9773719
מספר פקס': 03-6470319
דואר אלקטרוני: mika@elem.org.il

תקציר הפרויקט:

יש מקום – הינו פרויקט חדש במתכונתו ומשלב את פעילותן של שתי תוכניות מוצלחות של עמותת עלם המיועדות לטיפול בנוער מנותק: פרויקט "יש לאן" ופרויקט "דרך המלך". שילובן של התכניות מוצע במטרה לתת מענה נדרש לאיתור בני נוער מנותקים ושילובם במערך תעסוקה מלווה. בנוסף, כנדבך משלים להליך השיקומי, מוצע לשלב קבוצות של בני נוער המשתתפות בפרויקט במסגרת סדנאות שטח חד פעמיות שיתקיימו בחצבה במסגרת מיזם "דרך לוטן".

התוכנית הכוללת מיועדת לבני נוער בגילאי 12-18 שנשרו מהמסגרות הפורמאליות ובני נוער המוגדרים כנושרים סמויים. מטרת התוכנית הנה איתור נוער מנותק, חיבורו חזרה למערכות המטפלות ובניה מחודשת של מערך תפקוד נורמטיבי במגוון תחומים, תוך שימת דגש על השתלבות בתעסוקה ובלמידים.

התכנית תופעל בארבעה יישובים. בכל יישוב בו תופעל התכנית צפויים להשתתף כ 30 במסגרת "יש לאן" ו-30 במסגרת "דרך המלך".
סה"כ צפויים לקחת חלק בפרויקט 180 בני נוער.

אוכלוסיית היעד:

בני נוער בגילאי 12-18 המנותקים ממסגרת פורמאלית או נמצאים בנשירה סמויה. בני נוער אלו מבלים את רוב שעות הערב והלילה בשוטטות, ונדליזם וחוסר מעש ומתקשים להתמודד עם משימות גיל ההתבגרות, נקלעים למצבי משבר וניתוק, לניצול, לשימוש בסמים ואף מתדרדרים לעבריינות. למרות הקשיים הרבים בני נוער אלו ממעטים לצרוך את השירותים הפורמאליים, החל משירותים למילוי שעות הפנאי וכלה בשירותי חינוך ורווחה.

בכל יישוב בו תופעל התכנית צפויים להשתתף כ 30 במסגרת "יש לאן" ו-30 במסגרת "דרך המלך".
סה"כ צפויים לקחת חלק בפרויקט 180 בני נוער.

מטרות ויעדי התכנית:

1. איתור פעיל ויישוג (REACHING OUT) של בני נוער הנמצאים במצבי משבר וניתוק.
2. יצירת קשר אישי עם בני הנוער והחזרת האמון במערכות המסייעות.
3. מתן מענה מיידי לצרכים בסיסיים וסיוע רגשי ונפשי ראשוני.
4. תיווך והפניית בני הנוער לשירותים הקיימים בקהילה, תוך מעקב וליווי אישי לכל נער.
5. סיוע בשילוב בני הנוער במסגרות נורמטיביות: חזרה למעגל המשפחה, לימודים, גיוס לצבא.
6. סיוע בשילוב בני הנוער במסגרות תעסוקתיות ככלי עבודה מרכזי: איתור בני נוער מתאימים והכנתם, גיוס מתנדבים לליווי הנערים והכשרתם, איתור מקומות תעסוקה פוטנציאליים, ליווי פרטני וקבוצתי שוטף של בני הנוער, המתנדבים והעסקים.
7. חיזוק והקניית כישורי חיים במסגרת סדנאות שטח לנוער בסיכון.

תאור התכנית המוצעת

יש מקום, הוא תולדה של צורך באיגום מספר מודלים מוצלחים:

פרויקט "יש לאן" החל לפעול לראשונה במרץ 2007, בעיר קרית גת וכלל איתור נערים מנותקים ער ופגישות בסביבתו הטבעית (בבית הנער/ה, בשכונה, ברחוב, במקום העבודה וכדומה) והבניית תהליך הערכה מקצועי ותוכנית התערבות אישית לכל נער/ה על פי מידתו וצרכיו בשיתוף עם מערך השירותים המקומי. הפרויקט הוכיח עצמו כבעל יכולת גבוהה ליצירת קשרים מסייעים עם בני הנוער, פיתוח מוטיבציה לשינוי, השתלבות מחודשת במסגרות ובקהילה ובאימוץ דפוסי חיים נורמטיביים.

במהלך שנת 2008 שולבו 35 מתוך 42 בני נוער מנותקים במסגרות שונות (קידום נוער, בתי ספר, פנימיות, צה"ל, שירות לאומי, קבוצות בקהילה וכדומה) תוך ליווי ותמיכה בתהליך למניעת נשירה. **הנתונים יוצאי הדופן של שילוב מחודש של בני נוער במסגרות השונות במהלך שנתיים של פעילות בעיר קרית גת מוכיח כי מדובר בתוכנית מורכבת ואינטנסיבית אך יעילה ומוצלחת מאוד ושראויה להמשיך ולהתרחב למקומות נוספים.**

פרויקט "דרך המלך" הינו פרויקט להכשרה תעסוקתית לנוער מנותק ועובר חוק **בשילוב חונכות אישית**. התוכנית מסייעת לבני נוער שהידרדרו לעבריינות, באמצעות הצמדת חונך בוגר לכל נער/ה ו/או שילובם בהכשרה תעסוקתית בעסק או חברה מסחרית בקהילה. במהלך שנת 2008 טופלו במסגרת הפרויקט כ-900 בני נוער ששולבו בכ-50 עסקים ובמסגרת תהליך שילובם זכו לליווי של כ-500 מתנדבים. **לאור הצלחת התכנית, מוצע להלן להרחיבה לעוד שלושה יישובים, ולהפעילה גם כמענה בערים בהם יופעל מודל "יש לאן".**

מיזם "דרך לוטן" הינו מיזם שהוקם בשנת 2007 ביוזמת משפחת סלויין להנצחת בנם סגן לוטן סלויין שנפל במלחמת לבנון השנייה. מדובר בתוכנית התערבות פסיכו-חינוכית מבוססת שטח, אתגר ומדבר לאוכלוסיות בני נוער בסיכון ומשפחותיהם. התכנית המרכזית כוללת התערבות אינטנסיבית, בת 3-5 ימים, בתנאי שטח במרחב הנגב. המסע מתקיים בקבוצות אורגניות עם הצוות הקבוע ובליווי מדריך אתגר. תכני ההתערבות ותכנית המסע מותאמים לצרכים הטיפוליים-חינוכיים של הקבוצות השונות, מדובר בעיקר על ביסוס מיומנויות אישיות ובין אישיות, יכולות, התמודדות עם קשיים פיזיים ונפשיים, הכרות עצמית והתנסות במגוון פעילויות אתגר המרחיבות באופן משמעותי את סל המיומנויות האישיות, החל משליטה עצמית, ניהול אישי, מנהיגות, איפוק, תכנון ועוד. תוכנית זו מרחיבה משמעותית את היקף השימוש במדבר כמרחב חינוכי טיפולי, תוכנית שמאחדת כוחות בין גופים שונים ויוצרת בסיס ידע ותפעול חדשני לטובת נוער בסיכון.

יעדים מדידים:

- איתור של כ- 60 בני נוער מנותקים חדשים בערים נתניה וקריית גת.
- שילוב של כ- 120 בני נוער חדשים במסגרות תעסוקתיות שונות בערים נתניה, קריית גת, צפת וקריית מלאכי.
- גיוסם והכשרתם של כ- 100-120 מתנדבים שילוו את תהליך קליטתם של בני הנוער במסגרות התעסוקתיות.
- מציאת כ- 120 משרות/תפקידים שונים במסגרות תעסוקתיות שיוכשרו על מנת לקלוט את בני הנוער המשתתפים בפרויקט.

רציונאל ההפעלה:

בני נוער שנפלטו מהמערכות הפורמאליות השונות של לימודים ועבודה מבלים את רוב שעות הערב והלילה בשוטטות, ונדליזם וחוסר מעש ומתקשים להתמודד עם משימות גיל ההתבגרות, נקלעים למצבי משבר וניתוק, לניצול, לשימוש בסמים ואף מתדרדרים לעבריינות. למרות הקשיים הרבים בני נוער אלו ממעטים לצרוך את השירותים הפורמאליים החל משירותים למילוי שעות הפנאי וכלה בשירותי חינוך ורווחה וחשים אי אמון בולט כלפי מערכות הסיוע השונות.

מטרת התוכנית הנה בניה מחודשת של מערך תפקוד נורמטיבי במגוון תחומים – שילוב בלימודים, תעסוקה, פנאי, התנדבות, צבא, מניעת סיכונים וכדומה. התוכנית מתבססת על מערך יוצא דופן של איתור, יצירת קשר ובניית תהליך מסייע עם כל נער/ה על פי צרכיו ויכולותיו.

תוכנית ההתערבות הינה מערכתית ורואה את הנער/ה על מכלול צרכיו תוך חיבורו למגוון רחב של שירותים. מאחר ולרבים מבני נוער אלו יש קושי בהסתגלות למסגרות והם

חסרים כישורי חיים להשתלבות במערכות של לימודים ועבודה, ישנה עבודה על סוגיות אלו בתהליך ותמיכה אינטנסיבית וצמודה בנער בתהליך השינוי. בחייהם של נערים ונערות אלו מתרחשים משברים וקשיים לא מעטים (כלכליים, חברתיים, משפחתיים ואישיים) המקשים עליהם להתמיד בתהליך השינוי. התמיכה במסע המשותף והנגישות הרגשית והפיסית למבוגר משמעותי להתייעצות והידברות שמציעים מדריכי התוכנית, מסייעים פעמים רבות לנערים ונערות אלו לשלוט ולנווט משברים אלו ולמנוע התדרדרות. בנוסף, הדגש שנותנת התוכנית לשילוב של בני נוער שחלקם הגדול מגיע מרקע סוציו-אקונומי נמוך, במסגרות תעסוקתיות, מעצימה את בני הנוער ומעניקה להם כלים לפיתוח אישי, עצמאות וכן, יכולת לסייע למשפחותיהם.

בשל העובדה שרוב בני הנוער המשתתפים בפרויקט "דרך המלך" כבר נמצאים בטיפול השירותים הקהילתיים השונים ולרוב מופנים לפרויקט על ידם, ישנו ערך מוסף רב להפעלת פרויקט "יש לאן" בשילוב עם פרויקט "דרך המלך". צוות פרויקט "יש לאן" עוסק באיתור "עמוק" של בני נוער ומאפשר להרחיב את קהל היעד הפוטנציאלי של הפרויקט. הצוות מאתר ברחובות ובגנים בני נוער מנותקים שאינם מצויים בקשר עם השירותים הפורמאליים. תוך הפעלת מיומנויות עדינות של איתור וחיזור, הוא פועל ליצירת קשר ויחסי אמון עם אותם נערים, מעודד אותם לגבי עתידם ופועל לעורר בהם מוטיבציה לשינוי. בסיומו של תהליך מורכב זה, תוך ליווי מתמיד של הצוות המקצועי, משולב הנער במסגרת תעסוקתית במסגרת פרויקט "דרך המלך". בנוסף, שילוב נערים אלה, במהלך התהליך השיקומי שלהם בסדנאות שטח לנוער מנותק, מסייע להאצת התהליך השיקומי, מאחר והוא מאלץ את בני הנוער להתמודד בזמן קצר עם אתגרים אינטנסיביים, המחייבים אותם להסתמך ולהיווכח בכוחותיהם ויכולותיהם.

תיאור מודל ההפעלה:

המודל יכלול מספר רכיבים:

1. **יצירת קשרי עבודה עם מערך השירותים המקומי** – הכרות עם שירותי הנוער ובניית קשרי עבודה ושיתופי פעולה וקבלת הפניות לגבי בני נוער פוטנציאליים.
 2. **מיפוי ואיתור בני הנוער** – ביצוע עבודות איתור ויישוג בשעות הערב והלילה שיכללו הכרות עם מוקדי התרכזות בני הנוער, מקומות בילוי ומסתור לאיתור בני נוער משוטטים. בשלב זה העובדים ייצרו קשר עם בני נוער התואמים את הפרופיל של אוכלוסיית היעד. בסיום תקופה זו, שתמשך כארבעה חודשים מתחילתו של הפרויקט יגבשו העובדים תוכנית עבודה פרטנית וקבוצתית לאוכלוסיית היעד.
- הפעלת תוכנית העבודה – בערים בהם יפעל הפרויקט המשולב, כל מדריך מצוות פרויקט "יש לאן" יאתר וילווה כ 15 בני נוער (סה"כ כ-35-30 בני נוער בכל פרויקט) ובמקביל, כל רכז פרויקט "דרך המלך" יפעל לאתר כ-30 בני נוער המתאימים לשילוב בתעסוקה. עבור כל נער תגובש תוכנית התערבות כוללת, אותה ילווה הצוות המקצועי. במקרים בהם ניתן יהיה לשלב נערים שאותרו במסגרת "יש לאן" במסגרות תעסוקתיות, ישולבו הנערים בפרויקט "דרך

המלך". יצירת קשרי סיוע עם בני הנוער המנותקים והעבודה על פי תוכנית התערבות תעשה בשתי רמות:

3. **עבודה פרטנית** – העבודה תכלול איתור ויצירת קשר אישי מסייע אשר במסגרתו תעשה הערכה של צרכים ויכולות, בניית תוכנית עבודה אישית, ליווי ותמיכה רגשית, קשר עם המשפחה, הכנה ושילוב במסגרות נורמטיביות של לימודים ועבודה, סינגור, מיצוי זכויות ופנאי. העבודה הפרטנית נעשית עם כל נער/ה בתדירות של לפחות אחת לשבוע, על פי מאפייניו וצרכיו.

4. **פעילות קבוצתית** – תוצע לבני הנוער ותתקיים לפחות פעמיים בשבוע בשעות הערב והלילה ותכלול – פעילות פנאי והעשרה חווייתית, סדנאות מניעה ועבודה קבוצתית תהליכית- המכוונת לפיתוח מוטיבציה לשינוי, רכישת כישורי חיים, שיפור תפקוד והסתגלות.

פעילות ייעודית תעסוקתית במסגרת פרויקט "דרך המלך": צוות הפרויקט יאתר וימייין בני נוער מתאימים להשתלבות בפרויקט. במקביל, רכז "דרך המלך" יאתר מקומות תעסוקה/הכשרה מתאימים ויפעל להכשרתם לקליטת בני הנוער וכן יפעל לגיוס ולהכשרה של מתנדבים שילוו את בני הנוער המתאימים במסגרת תהליך השתלבותם במקום העבודה המיועד. במהלך תהליך ההשתלבות יתקיים מעקב וליווי שוטף, פרטני וקבוצתי לבני הנוער המשתתפים, למתנדבים ולעסקים והגופים המכשירים בני נוער אלה.

פעילות במסגרת מיזם "דרך לוטן": במסגרת התהליך השיקומי, לצורך חיזוק והקניית כישורי חיים ישתתפו בני נוער אלו בסדנאות שטח המיועדות לנוער בסיכון. תכני ההתערבות של סדנאות אלה, יותאמו לצרכים הטיפוליים – חינוכיים של קהל היעד של הפרויקט בניהם: ביסוס מיומנויות אישיות ובין אישיות, יכולות, התמודדות עם קשיים פיזיים ונפשיים, הכרות עצמית, משליטה עצמית, ניהול אישי, מנהיגות, איפוק, תכנון ועוד.

האתרים בהם יופעל הפרויקט:

את התוכנית "יש מקום", מוצע להפעיל בהרכבים שונים בארבעה ישובים:

- בישובים קריית גת ונתניה תופעל התוכנית המשולבת "יש לאן" ודרך המלך (בקריית גת התוכנית "יש לאן" כבר פעילה ו"דרך המלך" יהווה מרכיב חדש. בנתניה תוכנית "דרך המלך" כבר פעילה ו"יש לאן" יהווה מרכיב חדש).
- בנוסף, תוכנית "דרך המלך" תורחב לשני ישובים חדשים נוספים: צפת וקריית מלאכי.
- כנדבך משלים להליך השיקומי, ארבע קבוצות של בני נוער המשתתפים בתוכנית המוצעת, ישתתפו בסדנאות שטח חד פעמיות שיתקיימו בחצבה במסגרת מיזם "דרך לוטן".

מדדי תוצאה:

מדדים כמותיים:

במסגרת הפעילות המשולבת של פרויקט "יש מקום" אנו צופים את השתתפותם של כ- 180 בני נוער חדשים, שייעזרו ב כ-120-100 מתנדבים חדשים שיגויסו ויוכשרו לצורך העניין.

מדדים איכותיים:

המדד הסופי להצלחה יהיה שילוב בני נוער מנותקים מחדש במסגרות תעסוקתיות, מסגרות של הכשרה, לימודים, צבא, טיפול, פנאי, התנדבות וכו', תוך עבודה מערכתית ושוטפת עם העסקים הקולטים, מתנדבי הפרויקט ומערך השירותים המקומי. מדדי הצלחה ספציפיים יקבעו במסגרת תוכניות ההתערבות שיתפרו על פי מידותיהם של כל נער ונערה אשר ייקחו חלק בפרויקט, בהתאם לרצונותיהם, יכולותיהם וצרכיהם.

תאור הארגון המפעיל:

עמותת עלם, העמותה לנוער במצבי סיכון, עומדת בראש מחנה העושים להקלת מצוקותיהם של בני נוער בישראל. מידי שנה מטפלת העמותה באלפי בני נוער נזקקים, אשר למדינה אין המשאבים המספיקים והכלים לטפל בהם. עלם פוגשת את הנוער בבתי הספר, בתוכניות ובמרכזים השונים של הארגון ואף במהלך הלילות, ברחוב. בני נוער אלו מתמודדים עם תופעות קשות של אלימות, קשיי קליטה, קשיים חברתיים, לימודיים, משפחתיים, התמכרויות לסמים, דרות רחוב, עיסוק בזנות ועוד.

עלם הינה העמותה היחידה בישראל, המציעה פתרון מקיף וכוללני למצוקותיהם של בני הנוער בקהילה. מגוון הפתרונות שמציעה העמותה, נועד להתמודד עם רצף רחב של מצבי מצוקה וסיכון: החל ממשברי גיל ההתבגרות של בני נוער "נורמטיביים", דרך בני נוער על סף נשירה ממסגרות חינוכיות וכלה בנוער בקצה הרצף – במצבי ניתוק קשים ובסכנה. עלם משמשת עבורם כתובת אמיתית, ומסייעת בסלילת הדרך להשתלבותם המחודשת בקהילה.

עלם נרשמה כעמותה בשנת 1983. מאז התפתחה לארגון ארצי, הפועל בכ- 31 ישובים, מזהה בעיות בשטח ומעניק ייעוץ וסיוע לנוער. במהלך השנה האחרונה, פגשה עלם עשרות אלפי מתבגרים, וקיימה קשר טיפולי שיטתי ומתמשך עם כ- 10,000 מהם. עלם מעסיקה צוות מגוון של עובדים מקצועיים בתפקידי שטח, תכנון, פיתוח והדרכה, ולצידם פועלים כ- 1,500 מתנדבים, שהוכשרו לתפקידם, חלקם בני נוער. בארגון מתבצעות תכניות ויוזמות חדשניות לטיפול בנוער במצבי סיכון. עלם מפתחת גופי ידע, שיטות וגישות התערבות חדשניות, ופועלת למען שינוי תפיסתי ותורתי של מערך שירותי הנוער בישראל.

עלם מאמינה באחריות הקולקטיבית של החברה, ופעילותה נשענת על מעורבות הציבור הרחב וקבלת תמיכה מן המגזר העסקי. עלם דוגלת בערכי ההתנדבות, מעורבות בני נוער וטיפוח מנהיגות, למידה מתמדת, מצוינות ומקצועיות, פתיחות ורגישות, יזמות, מעורבות קהילתית, אקטיביזם חברתי ומחויבות לנושאים כלל חבריים.

הגוף המפעיל: מרכז תרבות בירוחם ע"ש סמואל רובין
כתובת: מתנ"ס ירוחם צבי בורנשטיין ת.ד. 73 מיקוד 80500
איש הקשר: יובל לביא, מנהל יחידת הנוער העירונית
מספרי טלפון: 086580151, מספר פקס: 086580324
דואר אלקטרוני: yuval@yeruham.matnasim.co.il

תקציר הפרויקט:

הפרויקט המוצע להלן, יופעל במטרה להקנות לבני נוער בירוחם, מצויים במצבי סיכון, כלים, כישורי חיים ומיומנויות מסוגלות תעסוקתית כהכנה לחיים עצמאיים, ויהווה תוספת משמעותית למענים הניתנים במסגרת היישוב. בירוחם כ-180 בני נוער בגילאי 13-18 הכלולים בהגדרה הרחבה של נוער בסיכון. כ-130 נערים ונערות מקבוצה זו נמצאים כבר היום במסגרות הטיפול והסיוע של מערך הנוער היישובי. כ-50% נמצאים בקשר קבוע עם עו"ס של האגף לשירותים חברתיים, ועוד כ-30% אחוז משתייכים למשפחות הנתמכות ע"י האגף. המטרה בהרחבת התוכנית היא ליצור מענה לכל נער ונערה המוגדרים בסיכון ביישוב וזאת כחלק מפעילותה של יחידת הנוער ביישוב השואפת לתת מענה לכלל הנוער ביישוב. התכנית המוצעת תכלול סיוע ותגבור לימודי, סדנאות לכישורי חיים וייזום מסגרות העסקה תוך שילוב נערים בעבודה.

אוכלוסיית יעד:

כ-180 בני נוער בגילאי 13-18 הכלולים בהגדרה הרחבה של נוער בסיכון. אלו הם צעירים שרווחתם נתונה בהווה בסיכון או שהתפתחותם מאוימת בתחומים הבאים: רווחה פיזית, תחושת שייכות למשפחה, רכישת השכלה וכישורים, בטחון רגשי, אינטגרציה חברתית או הגנה מפני אחרים או מפני עצמם. חלק מהנערים נתונים בסיכון "מתון" (עם בעיות בתחום אחד ופוטנציאל להגיע למצבים קשים יותר בעתיד) ואילו אחרים בסיכון "חמור" (עם בעיות מתחומים רבים שגורמות נזק מהותי לרווחתם של הנערים). רובם של בני הנוער הנמצאים בסיכון "מתון" עדיין לומדים במערכת החינוך הפורמאלית, בבית הספר אורט ספיר. בית הספר מתמודד עם הנערים ומשפחותיהם בשיתוף פעולה עם יחידת הנוער ועם מחלקת הרווחה. מיעוט מכלל הנוער נפלט מבית הספר ואינו נמצא בשום מערכת לימוד פורמאלית. כ-130 נערים ונערות מקבוצה זו נמצאים כבר היום במסגרות הטיפול והסיוע של מערך הנוער היישובי. כ-50% נמצאים בקשר קבוע עם עו"ס של האגף לשירותים חברתיים, ועוד כ-30% אחוז משתייכים למשפחות הנתמכות ע"י האגף. התכנית מיועדת לכלל בני הנוער בסיכון, תוך שאיפה לתת מענה ייחודי לקבוצה של כ-30 בני נוער מנותקים, שאינם מטופלים.

מטרת הפרויקט:

הכנת מתבגרים בסיכון לחיים בוגרים ועצמאיים תוך בניית מסוגלות תעסוקתית באמצעות חיזוק מיומנויות, הרגלים וכישורים חברתיים, לימודיים ותעסוקתיים. זאת תוך הסתמכות וחיזוק של מערך השירותים הקיים.

יעדים מדידים:

- נושא המסוגלות התעסוקתית יוטמע כתפיסה מקצועית בכל המסגרות השירות לנוער בסיכון.
- השתתפות של כ 200 בני נוער ברצף תוכניות המקדמות מסוגלות תעסוקתית במסגרות ההפעלה השונות:
- כ- 20 אבחונים פסיכו - דיזקטיים
- כ- 8 אבחונים להכוון תעסוקתי
- כ- 16 סדנאות כישורי חיים (כבוד האדם, התנהגות מינית, נהיגה מונעת, תקשורת בינאישית וכו')
- כ- 6 קורסים טיפוליים (פסיכו דרמה, רכיבה טיפולית, אומנות, הישרדות, הורות וכו')
- כ- 2 קורסי הכשרה מקצועית (תעודה) עם אופק תעסוקתי (תעודת מדריך רכיבה מוסמך, תקליטנות וסאונד, גרפיקה)
- שילוב של כ 20-15 בני נוער בכ- 3 מסגרות המספקות חוויה תעסוקתית ושכר (מרכז אתגרים, תקליטנות וסאונד, מפעל רביבים).

רציונאל ההפעלה:

המועצה המקומית ירוחם פיתחה מודל פעולה ייחודי לתחומי רווחה חינוך ותרבות – החת"ר.

עפ"י תפיסה זו הנער או הנערה נמצאים במרכז ותפקידם של כל הגופים העוסקים בתחומי החינוך, הרווחה והחברה לתת מענה אחד שלם. זהו הפתרון הטוב ביותר מאחר והוא מערכתני – משלב. הראיה של אנשי החינוך והטיפול ועובדי הנוער הפוגשים את בני הנוער חוצה את הטריטוריות השונות של המסגרות בהן הם פועלים ובגיבוי של אנשי מקצוע נוספים מעמידה לשם שינוי את הנער/נערה על מכלול צורכיהם הייחודיים והבוערים במרכז התמונה תוך יצירת מענה המשלב את מכלול הכלים הקיימים ביישוב בכלל ולא רק במסגרת בה אותרו. במאמץ רב הוקמו ביישוב מספר שירותים הפונים לכל רצף הסיכון של בני הנוער ומאפשרים עשייה בארבעה אפיקי התערבות המעודדים מסוגלות תעסוקתית:

האפיק הלימודי- נועד להביא את הנער והנערה למיומנויות לימודיות והכרה ביכולתו להצליח ולעמוד במטלות מערכת הלימודים.

האפיק הטיפולי - תפקידו ליצור שינוי תודעתי ולסייע לנער ולמשפחתו לשנות את תפיסת העצמי ביחס למסוגלות, שייכות, נורמות התנהגותיות, דרכי תקשורת ועוד.

האפיק החברתי- מסייע לנערה/ה להשתלב במסגרות חברתיות נורמטיביות של קבוצת השווים, לקבל תמיכה ולאמץ נורמות ודפוסי התנהגות מקובלים. האפיק התעסוקתי- תפקידו להשלים את התחום הלימודי, לחשוף את המשתתפים לעולם התעסוקה, להציע הכשרה והכוון מקצועי ואף לנסות ולסייע ליצור ביטחון ואופק תעסוקתי.

אנו מאמינים כי הצלחה בקידום מסוגלות תעסוקתית משמעה הבטחת שילובם העיתי של בני נוער בחברה הנורמטיבית. מחקרים רבים מעידים על החשיבות שבהכנת מתבגרים בסיכון ושילובם בעולם ההשכלה והתעסוקה כמנוף להוצאתם ממעגלי העוני והמצוקה.

תיאור מודל ההפעלה:

ייקלט רכז "מסוגלות תעסוקתית" שתפקידו יהיה להטמיע את התפיסה בקרב עובדי יחידת הנוער והשותפים השונים. בנוסף, בסיוע צוות רפרנטים שישתלבו במסגרות הפעילות הקיימות יופעלו תוכניות התערבות המקדמות מסוגלות תעסוקתית בכל מערך הטיפול בנוער בסיכון. כך יבנה למעשה סל תכניות שונות המהוות רצף משלים של כישורים ומיומנויות שיש להקנות למתבגרים כהכנה משמעותית בהתמודדות עם גיל ההתבגרות והמעבר לחיים עצמאיים. הרכז וצוותו יהיו בקשר ישיר עם כלל בני הנוער בתוכנית יפעילו חלק מהתוכניות בעצמם וירכזו הפעלת אחרות.

סל השירותים יכלול:

סיוע לימודי- סיוע ביצירת מסגרות לימוד ייחודיות, סיוע במתן אבחונים פסיכו דיסקטיים במקרה הצורך לבניית חליפה אישית מותאמת.

סדנאות לפיתוח כישורי חיים- סדנאות העצמה ופיתוח אישי, סדנאות בנושא כבוד האדם, התנהגות מינית, נהיגה מונעת ועוד. סדנאות אלו יתבצעו בחלקן במסגרת כיתות וקבוצות בבית הספר (חטיבה, אומץ, מב"ר) וחלקן ישולבו בפעילות הבתים החמים. במסגרת זו יינתנו גם סדנאות להורי הנערים.

קורסים טיפוליים – קורסים הנעזרים בתחומי עניין שונים (אומנות, סדאות ושטח, בישול, רכיבה ועוד) ככלים לעבודה טיפולית עם הנערים והנערות. פעילות זו תתבצע בתאום ומעקב של עו"ס נוער ונערות.

קורסי הכשרה מקצועית – נבחרו קורסים בעלי אופק תעסוקתי שיאפשרו למשתתפים לימודי תעודה ובהמשך שילובם במסגרות העסקה ייחודיות שניצור ביישוב - תקליטנות סאונד והגברה, הדרכת רכיבת אופניים, וגרפיקה ממוחשבת. נבחנת גם אפשרות להכשרה פנים מפעלית במפעל פלסטיקה ברביבים. במידת הצורך יתקיימו גם הכוונים תעסוקתיים.

ייזום מסגרות העסקה: במסגרות רבות המטפלות בנוער שרובו מוגדר כנוער במצבי סיכון נוכחנו כי בני נוער רבים זונחים את מערכת החינוך ומערכות חברתיות אחרות לצורכי פרנסה. במסגרת עבודתם לעיתים קרובות בני הנוער מנוצלים ע"י מעסיקים בעבודות "שחורות" ובשכר לא הולם ומתנתקים למעשה ממעגלי התמיכה שיכולים לסייע להם. במהלך התנסות תעסוקתית לומדים הנערים לדאוג באופן מעשי לפרנסתם, תוך

הבנת הדינאמיקה שבין עובד למעביד, בין נותן שירות ללקוח ובין אנשי צוות והתגברות על הקשיים והמכשולים שמציבה הדרך בפניהם. זוהי הזדמנות עבור הרפרנטים להקניית ערכים ולפיתוח מיומנויות אישיות רבות כגון מוסר עבודה, ניהול מו"מ, תקשורת בין אישית, ניהול זמן, קבלת החלטות ועוד.

פעילות זו תתבצע בשני ערוצים עיקריים:

א. פיתוח שירותים של יחידת הנוער כמסגרות העסקה – בשל העובדה כי ירוחם הוא יישוב קטן ומבודד ישנו קושי אמיתי לבני נוער למצוא עבודות קבועות ומזדמנות. אנו מתכננים לפתח שירותים של יחידת הנוער כמוקדי העסקה מזדמנים וקבועים ובכך גם להגדיל את ההיצע וגם ליצור מסגרת תעסוקתית שהיא גם חינוכית - טיפולית ומשמת כמנוף לחזרה למסלול חיים נורמטיבי. לשם כך יתבצע שידרוג מרכז רכיבת האופניים למרכז אתגרים שיפעיל קבוצות בתחומי השטח ויעסיק בני נוער כמדריכים, אנשי אחזקה ועוזרי מדריכים והקמת חברת הגברות שתספק שרותי תקליטנות והגברה לכל מוסדות היישוב ואף מחוצה לו.

ב. סיוע בהשמה במפעל פלסטיקה ברביבים.

ליווי פרטני וקבוצתי - הרפרנטים יפגשו עם בני הנוער במוקדי השרות השונים (בית ספר, מחסן 52, בתים חמים, רחוב) במסגרת פעילות זו תתאפשר "שיחה בגובה העיניים" וייווצר הקשר הראשוני המאפשר למתבגר לפנות עם התלבטויות וקשיים ולקבל ייעוץ בצורות שונות:

- התערבות רגשית - עזרה לבני הנוער המצויים במצב מצוקה אקוטי.
- התערבות תווך – תיווך אקטיבי ביצירת קשר בין המתבגר לבין הגורמים היכולים לספק מענה.
- התערבות גישור - עזרה בפתרון קונפליקטים באמצעות הידברות והבנה.
- התערבות מידע - ריכוז מידע רחב, מקיף ונגיש בנושאים שונים הנוגעים לבני נוער ברמה המקומית והארצית.

סל הפעולות לקידום מסוגלות תעסוקתית יופעל במספר מוקדים המופעלים בסיוע שותפים רבים:

1) **בתים חמים:**

שני בתים חמים – "בית חם נערים" ו "בית חם נערות" מסגרות אלו (בעיקר בית חם נערים) נותנות מענה לנוער "קצה רצף" אשר לעיתים מסובך בדרך זו או אחרת עם החוק ומתאפיין בשימוש באלכוהול, בסמים והתנהגויות מסכנות אחרות.

הבתים מתאפיינים באווירה טיפולית תומכת, מאפשר ומקבלת, המעניקה למשתתפים תחושת שייכות וביטחון. הבתים מכוונים להשגת מטרות טיפוליות, חינוכיות וחברתיות עבור המשתתפים ומהווים בסיס לעבודה פרטנית וקבוצתית.

(2) מועדון מחסן 52

המועדון פועל כמקום מפגש בתוך מחסן 52 – מרכז פעילות לנוער שבו פועלות קבוצות רבות של בני נוער בתחומי עניין שונים (מוסיקה, תיאטרון, אומנות) ומתקיימים אירועי שיא כגון ערבי תוכן, ערבי נושא ומסיבות בחלל גדול ומאובזר. שלוש פעמים בשבוע מופעל במקום מועדון חברתי פתוח. במקום יכולים המשתתפים להיפגש לשיחה, התייעצות או בילוי משותף עם מדריכים בוגרים ובו יופעלו גם חלק מהסדנאות והקורסים השונים שיקדמו את מטרות התוכנית.

(3) כיתת שילוב

חלק מבני הנוער בסיכון בהם מטפלים יחידת הנוער ואגף הרווחה מתקשים לעמוד במטלות ובדרישות מערכת החינוך הפורמאלית. נערים ונערות אלו נשלחו בעבר לפנימיות או למסגרות מקצועיות באזור. מסגרות אלה חלשות ביכולתם לספק מענה הולם לצרכיהם של הנערים ואלו נמצאים בהן במצב של שרידות או שנפלטים גם מהן. באין מענה הולם נוער זה הופך לנוער מנותק, חסר מסגרת ונמצא בסיכון להתדרדרות לשוליים החברתיים, לעבריינות ולשימוש מסוכן בסמים ובאלכוהול. לאור הצורך שאותר ביישוב פועלת בשנה האחרונה כיתה מיוחדת עבור קבוצת התלמידים שכבר נפלטה מהמערכת הנורמטיבית. הכיתה פועלת בשיתוף הדוק עם משרד החינוך – קידום נוער, עו"ס נוער ועם והקב"סית ארבעה ימים בשבוע בשעות הבוקר במבנה "הבית החם". בשלב ראשון ניבנה מחדש האמון בממסד ומשוקם "האני הלומד" של המשתתפים ולאחר מכן מתרכזים הנערים בסיוע מורה מקצועי בהשלמת שנות לימוד ואף ניגשים ליחידות בגרות במקצועות נבחרים. כל פעילות בתחום הלימודית תיגזר מתוך תוכנית לימודים המוגדרת ע"פ אבחון מוקדם. בהתאם ליכולת המשתתפים, במידת האפשר נבחן גם תהליך פרידה ושילוב מחדש במערכת הנורמטיבית.

(4) תיכון מקיף אורט ספיר

בירוחם תיכון מקיף הפועל במסגרת רשת אורט. כתיכון יחיד ביישוב הרואה את עצמו ככתובת לכלל האוכלוסייה הוא מחויב במידה רבה לספק מענה הן לנוער המצטיין והן לנוער המתקשה בהתמודדות עם המערכת הבית ספרית. במסגרת זו ניתן דגש חזק לסיוע פרטני וקבוצתי לבני הנוער נמצאים בנשירה סמויה בתוך בית הספר. המטרה היא להציע לתלמידים שהלימודים הם "לא כל עולמם" רצף של חוויות ואפשרויות שאינן כוללות בהכרח למידה נורמטיבית. הפעילות תכלול תמיכה וסיוע אישי במפגשים עם רפרנט לקידום מסוגלות תעסוקתית שיהווה עבורם כתובת זמינה ונעימה המייצגת את צוות בית הספר מחוץ לכיתות האם. במסגרת שיכבה ז' יתקיים גם שיתוף פעולה מקצועי וארגוני משמעותי עם נאמני תוכנית פותחים עתיד.

(5) "מרכז אופק" – מרכז צעירים ופיתוח הון אנושי בירוחם.

(6) מוקדי שיטוט והתאספות ברחוב.

מדדי תוצאה:

1. הפחתת היקף הנשירה והנשירה הסמויה ממערכות הלימודים בבתי הספר או במסגרות אלטרנטיביות.
2. הפחתה של מעורבות המתבגרים בהתנהגויות מסכנות.
3. שילוב בני נוער מעל גיל 18 במסגרות המשך (צבא, שירות לאומי, מכינות, תעסוקה, השכלה והשכלה גבוהה)
4. חיזוק תפיסה חיובית יותר של המשתתפים על עצמם ועתידם.
5. מידת שיתוף, תקשורת ותאום עם הורים.
6. שילוב בפעילות של תרומה למען הקהילה על מנת לפתח את תחושת המסוגלות והשייכות לקהילה ולחברה.
7. הגעה של המשתתפים לפעילות והתמדה במפגשים הקבוצתיים.
8. דיווח מביה"ס על שיפור בהתנהגות ובנוכחות.
9. פיתוח עמדות חיוביות כלפי השכלה גבוהה.

נספח 1 - תאור הארגון המפעיל:

ירוחם נוסדה כמעברת עולים בשנת 1951. מאז הקמתו ידע היישוב החלוצי המכיל מגוון רחב של קהילות מהעליות השונות תקופות קשות בצד תקופות של פיתוח חברתי ופיזי. כיום, ירוחם הינה יישוב מתפתח ונבנה המצרף אליו גרעיני התיישבות צעירים. היישוב מונה כ-9000 תושבים. ניתן לחלק את אוכלוסיית ירוחם בצורה סכמאטית למספר קבוצות:

ותיקים- עולי שנות ה-50 וה-60, יוצאי צפון אפריקה ויוצאי הודו.

- עולי שנות ה-90 יוצאי חבר העמים
 - הקהילה החרדית מונה כ-200 משפחות
 - מתיישבי תנועת בני עקיבא שהגיעו בשנות ה-80, כ-150 משפחות.
- בירוחם כ-1100 בני נוער הנהנים מהיתרונות הרבים של חיים במקום קטן ומבודד אך חלקם סובלים גם מהחסרונות הנלווים לכך כגון מסגרת חברתית מוגבלת היוצרת לעיתים לחץ ומתחים חברתיים בין קבוצות וקושי אמיתי בחלק מהמקרים במציאת מסגרות המאפשרות תמיכה, שילוב חברתי וסיוע במיצוי פוטנציאל אישי והעצמה.
- מתוך כלל בני הנוער ביישוב כ-200 לומדים בפנימיות וכ-400 נוספים לומדים מחוץ ליישוב. כ-180 מסה"כ בני הנוער ביישוב מוגדרים כנוער במצבי סיכון שונים.**

מועצת ירוחם בראשותו של עמרם מצנע גיבשה לפני שלוש שנים חזון ליישוב ו-10 יעדים מרכזיים למימושו. אחד היעדים התייחס לפיתוח מערך שירותי חנוך בלתי פורמאלי ביישוב. לשם כך הוקמה במתנ"ס המהווה את הזרוע הביצועית של הרשות בתחומי תרבות נוער וספורט, יחידת נוער הפועל בשיתוף גורמים רבים ברמה המקומית והארצית. בשלוש השנים האחרונות גובשה יחידת נוער איכותית ומקצועית המהווה את חוד החנית של המתנ"ס ומעסיקה 15 עובדי נוער, צעירים, בני ירוחם. היחידה פועלת מתוך חזון משותף במרחב ארגוני מוגדר ומסודר של צוותים, שירותים ואנשי מקצוע.

היחידה נמצאת בתהליך פיתוח מתמיד ומעבר לשימור הקיים קיימת השקעה רבה בעדכון הצרכים ובפיתוח מענים חדשים ורלוונטיים. אנשי הצוות ביחידה עושים ימים ולילות במסירות ומקצועיות על מנת לגעת ולעטוף כל נער ונערה ביישוב.

מערך ההפעלה של הנוער ביישוב פועל ב-3 צירי פעולה עיקריים: מנהיגות, תחומי עניין ונוער בסיכון.

באפיק הפעולה מול נוער בסיכון הושקעו בתקופה זו משאבים רבים, נקלטו עובדים, נפתחו שירותים ונצבר ידע וניסיון רב ויכולת עבודה בתאום, שילוב כוחות וראייה הוליסטית

נספח 2 - הערות:

כאמור בשלוש השנים האחרונות נעשו מאמצים גדולים מטעם הרשות והמתנ"ס להקמה ומיצוב של יחידת הנוער ומכלול פעילותיה. לאור הצמיחה של התחום ביישוב בשנים האחרונות ולאור המשבר הכלכלי הפוקד את כלכלת העולם והארץ והשפעתו הצפויה על היכולת לגייס משאבים, הדגש בשנים הקרובות יהיה על שימור ומיסוד השירותים שפותחו הן מבחינת המערכות התומכות והן מבחינת המשאבים.

ירוחם סבלה לאורך השנים ממשברי הנהגה מקומית קשים (זו הועדה הקרואה השלישית ביישוב) אנו מאמינים כי פיתוח צוות יחידת הנוער בכלל וצוות הנוער בסיכון בפרט (המורכב כולו מצעירים תושבי ירוחם) כקבוצה, מקצועית, מובילה, בעלת תפיסה ערכית ותרבות ארגונית משותפת עשוי לתמוך משמעותית ביצירת עתודה של מנהיגות מקצועית מקומית שתוביל את היישוב בעתיד בצורה ראויה וכמודל לחיקוי.

אנו מאמינים כי מערך השירותים לנוער בסיכון שניבנה ביחידת הנוער מהווה "קומה ראשונה" לטיפול בקהל יעד זה וכי הפעלת התוכנית לקידום מסוגלות תעסוקתית תהווה למעשה בהשלמה את ה"קומה השנייה". אנו רואים בזאת הזדמנות גדולה ומודים לקרן על נכונותה לסייע לנו בכך.

”מרכז מגנצה” – מתנ”ס נווה יוסף – חיפה

הגוף המפעיל: מתנ”ס נווה יוסף חיפה
כתובת: הרב משאש 1א', נווה יוסף חיפה
איש הקשר: אילן חכמו, רכז נוער וצעירים במתנ”ס
מספרי טלפון: 052-5405553, 048129200
דואר אלקטרוני: ilan.hahamu@nycc.org.il

תקציר הפרויקט:

הפרויקט המוצע להלן מכוון להקניית כישורי חיים, מיומנויות מסוגלות תעסוקתית, וצמצום פערים דיגיטאליים בקרב נערים יוצאי אתיופיה בסיכון, הפעילים במרכז הנוער מגנצה בחיפה. מדובר על מרכז הממוקם בליבה של אוכלוסייה מן המורכבות ביותר בשכונת נווה פז אשר במזרח חיפה.

עיקר ייעודו של המרכז לספק שירותים בתחומי הפנאי והחברה לבני נוער בגילאי חטיבה ותיכון מהאזור כמו גם לייצר אינטגרציה בין אוכלוסיות, לפתח מנהיגות נוער, לפתח מודולות עבודה לצמצום העבריינות והפשיעה בקרב בני נוער ועוד.

התכנית המוצעת להלן, מהווה הרחבה לפעילות במקום וכוללת הקניית כישורי חיים ומיומנויות תעסוקה, הקניית כלים לצמצום את פערים לימודיים, כלים להכנה לעולם העבודה ופעולות לצמצום פערים דיגיטאליים. ההנחה היא כי הקצאת משאבים לטובת השמה של בני נוער לעולם הלמידה והתעסוקה הינם כלי חשוב מאד בהצלחתם בחיים עצמאיים.

אוכלוסיית יעד:

אוכלוסיית היעד מונה למעלה מ- 500 בני נוער בגילאי 12-18, כ-40% מתוכם הינם בני העדה האתיופית. רובם נמצאים מתחת לקו העוני ורובם נמצאים ברמות סיכון שונות. השכונה ידועה בחיפה כאזור מוזנח הן מבחינת השירותים הניתנים במקום והן מבחינת המבנים והתשתיות.

בשכונה כולם, מרביתם הגדול של התושבים ממוקמים בחלקו הנמוך של הגרף הסוציו אקונומי (פריפריה עירונית) קהילה רב תרבותית השכונה סובלת מתשתיות ישנות, עזובה והזנחה רבת שנים. הפסיפס האנושי המרכיב את האוכלוסייה מורכב מעולי חבר העמים לשעבר, עולי אתיופיה משלל העליות, עולי קווקז, צברים, חילונים ודתיים, אשכנזים וספרדים, כל זאת תוצר של קליטת גלים של עלויות החל מקום המדינה.

מטרות ויעדים מרכזיים:

מטרה: צמצום משמעותי של רמת העבריינות והוונדליזם בקרב בני נוער באזור (נתונים יתקבלו ממשטרת ישראל).

יעד מרכזי: בשנים 2009-2011 יצטמצמו עבירות הנוער במינימום של 50%.

מטרה: עידוד הגיוס לצה"ל על מנת שישרתו בתפקידים משמעותיים ומקדמים.

יעד מרכזי: 95% מהמועמדים לגיוס יתגייסו לצה"ל בשנים 2009-2011

מטרה: פיתוח מסגרות מנהיגות צעירה על מנת שהנוער ייקח על עצמו אחריות לסביבתו המיידית כחלק מהיותם אזרחים מועילים למדינת ישראל.

יעד מרכזי: בשנת הפעילות 2009-2010 יפתחו לפחות 4 קבוצות מנהיגות על פי גילאים.

מטרה: הפחתת הנשירה ממסגרות הלימוד הפורמאליות באופן משמעותי על מנת שהנוער יגיע לגיל בגרות עם מקסימום כלים להשתלבות בחברה הבוגרת.

יעד מרכזי: בשנים 2009-2011 90%-95% מבני הנוער יסיימו 12 שנות לימוד במסגרות הפורמאליות.

מטרה: צמצום הפער הדיגיטאלי והטכנולוגי אצל בני הנוער מתוך הבנה שבעולם היום יש ערך מוסף להכרת העולם הטכנולוגי.

יעד מרכזי: לימוד כלי מחשב ושפת מחשב ל 100% מכלל בני הנוער המביעים עניין וזיקה לנושא.

מטרה: העשרה וצריכת תרבות פנאי איכותית מתוך הכרה בחשיבותה כמקדמת הן ברמה האישית והן ברמה הקבוצתית.

יעד מרכזי: 85% מכלל בני הנוער בשכונה ישולבו במינימום של פעילות שבועית אחת.

מטרה: חיזוק הקשר בין ההורה לנערה/מתוך הכרה בפער הקיים בשדה.

יעד מרכזי: במהלך השנים 2009-2010, 50% מכלל בני הנוער בשכונה ישולבו בסדנאות מקצועיות בשיתוף עם נציגי הורים אחד לפחות.

מטרה: הקמת מרכז למידה לחיזוק התשתית הלימודית על מנת להתגבר על קשיים הקיימים בתוך המסגרת הבית ספרית ולקדם את האפשרות לתעודת בגרות מלאה.

יעד מרכזי: מרכז הלמידה יוקם עד לחודש יוני 2009.

יעד מרכזי 2: 100% מבני הנוער אשר יזדקקו לשירותי מרכז הלמידה יקבלו מענה בתחום הלימודי.

מטרה: צמצום "תת תרבות" צריכת האלכוהול בקרב בני נוער מתוך הכרה באלכוהול כגורם מרכזי לבעיות אלימות ופעילות עבריינית.

יעד מרכזי: בשנים 2009-2010 יפחתו אירועי האלימות והעבריינות על רקע אלכוהול ב-50% (עפ"י דיווחי משטרה)

מטרה: שילוב נוער וצעירים בעולם התעסוקה מתוך הכרה בבעיות האבטלה והרקע הכלכלי באזור.

יעד מרכזי: מתן מענה תעסוקתי ל65 בני נוער מדי שנה בין השנים 2009-2011.

מטרה: מתן מענה חברתי איכותי לנוער ולצעירים על מנת להפיג "שעמום הגורר לעבריינות".

יעד מרכזי: צמצום מקרי האלימות והוונדליזם בקרב בני נוער על רקע שעמום וחוסר מעש ב-50% (עפ"י נתוני משטרה).

רציונאל ההפעלה:

לאחר מספר שנים בהם מרכז הנוער מגנצה לא הצליח לתת מענה הולם לנוער בשכונת נווה פז, ולאחר מספר רב של דיונים עם שלל הגורמים המקצועיים בעיר חיפה) נבנתה תוכנית חומש מקיפה הנוגעת בכל הקשיים, הבעיות והצרכים באזור. תושבי השכונה החיים בהרגשת קיפוח וחוסר יכולת כמהים למענים בכל הנוגע לעשייה עם הנוער. באזור לא קיימים למעשה שום שירותים הניתנים לבני הנוער למרות המצב הסוציו אקונומי הנמוך והפסיפס האנושי המורכב אשר מציף המון בעיות על רקע ריבוי תרבויות, עוני, עזובה והזנחה. המודל המוצע הינו המודל המופעל ביחידת הילדים, הנוער והצעירים במתנ"ס נווה יוסף מזה שנים רבות, כאשר קהל היעד הוא דומה מאד, בעל אותם רגישויות, אותם קשיים ואותם דפוסי התנהגות מוכרים. ללא מרכז הנוער מגנצה שיהווה אבן שואבת מרכזית לקידום בני הנוער מצבו של הנוער בשכונה יתדרדר הן ברמה הלימודית, הן ברמה החברתית והן האישית של בני הנוער.

דפוס העבודה: פיתוח שותפות של כל הארגונים המקומיים נציגי משרדי ממשלה, הרשות המקומית שיתוף בני נוער, מנהיגות נוער ונציגי הורים ללקיחת אחריות משותפת לעתידה של הקהילה בנווה פז.

התכנית תופעל במטרה היא לתת מענה במגוון רחב של שירותים 2, חלקם כמענה לקשיים ולבעיות קיימות (נשירה, חוסר מוטיבציה לגיוס לצה"ל, עבריינות וונדליזם, שימוש בסמים ואלכוהול וכו'), חלקם על מנת לפתח מנהיגות ואחריות אצל בני הנוער (שבת צופים, פרויקט מדצי"ם, מועצת נוער) חלקם על מנת להעשיר את עולם התוכן (חוגי העשרה, סדנאות מקצועיות, פעילות חברתית, ימי שיא סדנאות כישורי חיים וכו'), חלקם על מנת לצמצם פערים (מרכז למידה, מרכז מחשבים) וחלקם יעסקו בקשר שבין ההורים לנוער.

תיאור מודל ההפעלה:

מרכז הנוער יהיה פתוח 5 ימים בשבוע החל מהשעה 14:00 ועד לשעה 22:00 (בקיצ ובחופשות מביה"ס יתארכו שעות הפעילות עפ"י צורך). במקום יפעל מרכז למידה החל משעות הצהרים על מנת לעזור בעבודות הבית ספריות ולהתכוון לבחינות.

ישנן שתי רמות עבודה מרכזיות:

1. עבודה קבוצתית:

החל מהשעה 16:00 יופעלו מעבדת המחשבים לסדנאות מקצועיות (החל מתוכנות אופיס וכלה במסגרות לימוד תוכנה) ומסגרות הפעילות החברתית החופשית (מועדון נוער, בית קפה, פעילות סרט וכו') מעבר לכך על פי חתך גילאים יוקמו קבוצות מנהיגות, מועדון דיונים, פעילות טיפוח השכונה, יזמות עסקית, סדנאות כישורי חיים, פיתוח מיומנויות, סדנאות מקצועיות וכו'.

2. ליווי אישי:

מעבר לפעילות הקבוצתית, יהיה ליווי אישי ההנחה היא כי לחדך מסוים באוכלוסיה יש צורך בליווי אישי (קשר בלתי תלוי עם דמות בוגרת אשר מהווה עוגן וכן ליווי עד פתח בית הספר, או לחילופין בית המשפט. עזרה לימודית פרטנית או גישור מול גורמים בית ספריים). במקרים בהם יידרש מענה מקצועי יותר יעשה שיתוף פעולה עם גורמים אלו (עו"ס, מאבחנים, פקידי סעד וכו'). מעבר לכך קיימת גם מודולת עבודה של חונכויות אישיות, שיעורים פרטיים, הוראה מתקנת וכו'.

צוות התכנית יכלול:

מנהל המרכז, 2 מדריכים חברתיים, רכז נוער בן הקהילה האתיופית, 2 מורות חיילות- גרעין נח"ל, של השומר הצעיר, 4 מדריכים בשנת שירות –תנועת גרעיני אומניות, 2 סטודנטים לחינוך, רכז מרכז, למידה, רכז מעבדת מחשבים ומורים לתגבור לימודי ושיעורי עזר.

מדדי תוצאה:

- מעורבות בעבריינות בקרב בני נוער יפחתו ב50%.
- 85%-90% מהמועמדים לשרות בצה"ל יתגייסו לשרות מלא. כיום הנתון עומד על קצת פחות מ75%
- 4 קבוצות מנהיגות יקומו לטובת ייצוג הנוער בשכונת נווה פז כגורם מוביל בקהילה.
- 90%-95% מכלל הנוער יסיימו 12 שנות לימוד. כיום הנתון עומד על כ65%.
- 80% מכלל הנוער בשכונה ייטלו חלק בפעילות אחת לפחות במרכז. טרם סגירתו הנתון היה כ40% בלבד.
- 50% מפעילי המרכז ייטלו חלק בפעילות סדנאית בשיתוף עם הורה- אין נתון קודם
- 45 בני נוער ישולבו בעולם התעסוקה (מרביתם במהלך ימי הקיץ) לא היה שילוב קודם.

נספח 1 - תיאור הארגון המפעיל:

מתנ"ס נווה יוסף הגוף המפעיל ממוקם בשכונת נווה יוסף בחיפה הסמוכה לשכונת נווה פז. במתנ"ס קיימת יחידת ילדים, נוער וצעירים מפותחת מאד הפועלת באזור כ20 שנה. צוות היחידה מיומן ומפעיל פעילות נוער בהצלחה במגוון רחב של פרויקטים ומסגרות. קהל היעד מאד דומה בשתי שכונות אלו השוכנות זו על יד זו על כן קיימת הכרות עמוקה עם "שדה הפעולה". בנוסף לכך בצוות ההיגוי של המרכז חברים בעלי תפקידים ואנשי מקצוע מכל רחבי העיר ומשלל ארגונים (כפי שמופיע בהמשך) הפועלים יחד כצוות חשיבה וזאת על מנת לקדם את תחום הנוער באזור- הועדה הוקמה לא מכבר כצוות פעולה בתחום על מנת לעצור את "הסחף השלילי" בתחום הנוער בשכונת נווה פז.

1. "עתידי מבטיח" – ברנקו וייס – ארצי – דיון חוזר

הגוף המפעיל: מכון ברנקו וייס
כתובת: הנטקה 40 ירושלים 96782
איש הקשר: אילן רופין
מספרי טלפון: 050-6688179
דואר אלקטרוני: eruppin@brancoweiss.org.il

תקציר הפרויקט:

תכנית "עתידי מבטיח" תפעל למען חיזוק בני נוער בסיכון, הלומדים במערך בתי הספר של ברנקו וייס, לקראת עתיד בטוח של השתלבות בחברה הישראלית: בצה"ל ובמסגרות השרות הלאומי, בלימודי המשך ובתעסוקה משמעותית. התכנית תפעל בתשעה בתי ספר לנוער בסיכון ברחבי הארץ. בכל בית ספר ישתתפו בתכנית בין 20 ל-40 תלמידים במסגרת קבוצות של עשרה תלמידים. התלמידים ירכשו מיומנויות תעסוקתיות, טכנולוגיות ולימודיות באופן שיכשיר אותם לקראת חיים בוגרים ועצמאיים לאחר סיום הלימודים והשרות הצבאי. התוכנית תהווה המשך ליום הלימודים (מהשעה 13:00 ואילך). השעות הנוספות תהוונה תוספת ישירה לתוכנית הלימודים. **התוכנית תאפשר לבני נוער בסיכון מוגבר למנף את עובדת הימצאותם במסגרת לימודים ייחודית כך שהם יצליחו בלימודים לקראת תעודת הבגרות, יתגייסו לצה"ל ויתמידו בו וירכשו כלים להתמודדות עם החיים הבוגרים.**

תאור הארגון המפעיל:

רשת בתי הספר של מכון ברנקו וייס תכלול בשנה"ל תשס"ט 12 בתי ספר. מתוכם 9 בתי ספר לנוער בסיכון חינוכי בפריפריה הגיאוגרפית והחברתית בישראל – קרית שמונה, מרום הגליל, רמת הגולן, טבריה, חדרה, רמלה, בית שמש, מעלה אדומים ובאר שבע. כמו כן ברשת 3 בתי ספר שש שנתיים נורמטיביים – בקיבוץ סאסא, במועצה אזורית גזר ובבית שמש. בית הספר הראשון לנוער בסיכון חינוכי הוקם בעקבות פניית המועצה האזורית במרום הגליל לפני עשר שנים. בית ספר זה ואלה שהוקמו בעקבותיו נותנים מענה לבני נוער אשר לא הוכלו ע"י מסגרות הלימוד הנורמטיביות באזורי מגוריהם. במהלך העשור האחרון פותח במכון ברנקו וייס מודל פעולה ייחודי לבתי ספר אלו. במסגרת מודל זה מוגבל מראש גודל בתי הספר למאה עד מאה וחמישים תלמידים וזאת על מנת לשמור על קהילה בית ספרית קטנה ואינטימית. שיטת הלמידה הינה ייחודית ומתאפיינת בלמידה עיונית פרטנית בקבוצות של כעשרה עד חמישה עשר תלמידים לקראת הצלחה בבחינות הבגרות. צוות המורים בבית הספר משתתף בלמידה אינטנסיביות לאורך השנה ובמסגרתה מושם גם דגש על המודעות הייעוצית-טיפולית של כלל חברי הצוות. כמו כן יש בכל בתי הספר ברשת הקפדה על ההתנהלות השוטפת באופן המגביר את תחושת המוגנות של התלמידים והמורים. לכל בתי הספר ברשת ישנם יעדים רשתיים ברורים – היעד הלימודי העיקרי הינו השגת תעודת בגרות מלאה ע"י מחצית

מהבוגרים. בתחום הגיוס לצה"ל ולמסגרות השירות הלאומי היעד הינו שילוב של 90% מהבוגרים במסגרות אלו.

אוכלוסיית יעד:

כל התלמידים בבתי הספר הנ"ל הינם בני נוער בסיכון מוגבר אשר נדחו ע"י מסגרות הלימוד האזוריות הנורמטיביות. בני הנוער הנקלטים במסגרות אלו מאופיינים כנתונים בסיכון רב בעייתי – בין מאפייני הסיכון הנפוצים: לקויות למידה, לקויות קשב וריכוז, בעיות רגשיות, פערים לימודיים גדולים, עבריינות, תיקים פליליים, שימוש בחומרים ממכרים ועוד. במספר בתי ספר ישנם מאפיינים ייחודיים לחלק מהתלמידים, למשל בחדרה רוב התלמידים הינם ממוצא אתיופי, ברמלה ישנם תלמידים ערבים ובמעלה אדומים יש איזון בין בנים ובנות בעוד ביתר הרשת הרוב המכריע של התלמידים הינם בנים.

בכל בית ספר ישתתפו בתכנית כ-20 עד 40 תלמידים. התלמידים יבחרו לתכנית במסגרת תהליך שיווק אשר במסגרתו יאותרו התלמידים המתאימים לתכנית ומעוניינים בהשתתפות בה. באופן כללי רצוי שהרכב המשתתפים בתכנית יהיה הטרוגני. יחד עם זאת יעשה מאמץ מיוחד לגייס לתכנית תלמידים אשר המערך הבית ספרי הרגיל אינו מותאם מספיק לצרכיהם וזאת לצד הקפדה על "יוקרתיות" התכנית בקרב התלמידים.

הקריטריונים הבסיסיים לקליטה בתכנית הם:

הנעה חיובית להשתתפות בתכנית – השתתפות פעילה ועקבית בתהליכי הקליטה לתכנית. יכולות בין אישיות מספקות – ההשתתפות בתכנית מחייבת יכולות חברתיות שיאפשרו שייכות חיובית לקבוצה.

התמדה – יבחרו תלמידים אשר יש להם יכולת התמדה מספקת לטובת השתלבות ראשונית בתכנית.

פניות – במסגרת התכנית ידרשו התלמידים ללמוד עד שעות מאוחרות מהרגיל בבית הספר ולהשתתף בפעילויות בלתי פורמאליות שונות.

מטרות ויעדים:

הכנת התלמידים המשתתפים בתכנית – נערים ונערות בסיכון – לחיים בוגרים ועצמאיים:

- א. חיזוק ורכישת מיומנויות טכנולוגיות.
- ב. חיזוק ורכישת מיומנויות למידה והשלמת השכלה נדרשת.
- ג. חיזוק ורכישת מיומנויות תעסוקה – מיומנויות אישיות הנדרשות בשוק העבודה.
- ד. התנסות מתווכת בסביבות למידה מתקדמות, בהכשרות מקצועיות, במקומות עבודה ובאתרים המשויכים לעולם המבוגרים.

רצינאל ההפעלה:

תפישת התכנית גורסת כי לבית הספר לנוער בסיכון חינוכי יש את הסיכוי המירבי להשפיע על סיכויי ההצלחה של התלמידים במהלך תקופת הלימודים ומעבר לכך. בית הספר נתפש בעיני התלמידים ובני משפחותיהם כמסגרת הפורמאלית היחידה המוכנה לתת אמון בתלמיד ולהובילו לקראת הישגים נורמטיביים. הישגים אלו אינם מוגבלים לתחום הלמידה הפורמאלית – הניסיון שלנו ושל רבים אחרים מעיד כי לבית הספר יש פוטנציאל להשפעה מכרעת על נוער בסיכון בכלל מימדי החיים. התערבות וליווי מוצלחים של מבוגרים משמעותיים בחיי נערים ונערות אלו מזמנים את האפשרות לשינוי מסלול והקטנת רמת הסיכון של התלמידים. הכשרת התלמידים והכנתם לקראת "החיים האמיתיים" אשר במסגרתם לא תהיה להם את המעטפת התומכת של בית הספר היא החוליה שחסרה בחינוך הפורמאלי ותכנית זו מנסה לספק לתלמידים.

תיאור מודל ההפעלה:

התלמיד המשתתף בתכנית יהיה שייך לקבוצה ייחודית ויוקרתית של תלמידים בבית הספר. במסגרת הפעילות בקבוצה ילמד התלמיד מיומנויות מגוונות וישתתף בפעילויות הנבדלות באופן מובהק משאר הפעילויות שלו ושל שר התלמידים בבית הספר. התלמידים המשתתפים בתכנית ישתתפו בקבוצות של כ-10 תלמידים 9 ש"ש בשבוע. במסגרת פעילות זו ירכשו התלמידים מיומנויות טכנולוגיות מתקדמות בעיקר בתחום יישומי המחשב. התלמידים ילמדו גם מיומנויות תעסוקה ישירות ומגוונות – למשל התנסות בראיונות עבודה ובכתיבת קורות חיים וזאת לצד פיתוח מודעות כלכלית והיכרות עם שוק העבודה המקומי. בנוסף יקודמו התלמידים מבחינה לימודית בעיקר ביחס למיומנויות נדרשות באוריינות עברית, במתמטיקה ובאנגלית.

קבוצות התלמידים תשתתפנה באופן תקופתי בפעילות חוץ בית ספריות אשר במסגרתן יחשפו התלמידים לעולם ההכשרה והתעסוקה של המבוגרים - למשל במוסדות להשכלה גבוהה במקומות עבודה מסוגים שונים וע"י מפגש עם אישים מאזורי מגוריהם אשר מימשו את עצמם באופן משמעותי.

התלמידים יקבלו ליווי אישי שבועי מרכז התכנית וממחנכי כיתותיהם – במידת הצורך גם ליווי של המבוגרים המשמעותיים בחיי הנער/ה.

התלמידים יקבלו תרגול לימודי פרטני וקבוצתי במשך 6 ש"ש.

מנהלי בתי הספר ורכזי התכנית ישתתפו בפעילויות הכשרה וליווי רשתיות לאורך שנה"ל. כל שעות הפעילות והלמידה יתקיימו בנוסף לשעות הלמידה הנגזרות מתקן בית הספר.

האתרים בהם תתבצע הפעילות:

הפעילות תתבצענה בתשעת בתי הספר לנוער בסיכון חינוכי.

במסגרת התכנית תתקיימנה חלק מהפעילויות מחוץ לבית הספר כפעילות חוץ בית ספרית.

מדדים להצלחה:

- א. שיפור במדדי ההתמדה של תלמידי בית הספר – יעד מינימום של 80% נוכחות. נתונים אלו נבדקים במסגרת תהליכי ההערכה הרשתיים.
- ב. שיפור במדדי הגיוס לצה"ל ולמסגרות השרות הלאומי ובמדדי ההתמדה במסגרות אלו – יעד מינימום של 70% השתלבות. נתונים אלו נבדקים במסגרת תהליכי ההערכה הרשתיים.
- ג. אימוץ עמדות חיוביות ע"י המשתתפים בתכנית ביחס למסוגלותם האישית, ביחס לעתידם וביחס ללימודי המשך והשכלה גבוהה – יעד מינימום של השגת הממוצע הבית ספרי באופן מובהק. ייבדק ע"י שאלוני הערכה במסגרת תהליכי ההערכה הרשתיים.
- ד. ירידה בהיקף המעורבות של התלמידים בהתנהגויות מסוכנות – יעד מינימום של זיהוי צמצום ברב בעייתיות של התלמידים. ייבדק במסגרת תהליכי המיפוי הנערכים בבתי הספר
- ה. שיפור בהישגים הלימודיים – יעד מינימום של 50% בגרות מלאה למשתתפים בתכנית. נתונים אלו נבדקים במסגרת תהליכי ההערכה הרשתיים.

6. עצמאי בשטח – עמותת עלם – ארצי

הגוף המפעיל:	עמותת עלם
כתובת:	קהילת סלוניקי 7, נאות אפקה ת"א
איש הקשר:	ענבל דור
מספרי טלפון:	054-9773721
דואר אלקטרוני:	inbal@elem.org.il

תקציר הפרויקט:

התוכנית המוצעת, מבוססת על פיילוט מוצלח שנערך בשנת 2007, לקבוצה של כ-30 בני נוער בעיר באר שבע. פרויקט 'עצמאי בשטח', נועד להחזיר את אמונתם של בני נוער מנותקים, בגילאים 14-18, ביכולתם ללמוד ולהשתלב בחברה. במסגרת הפרויקט רוכשים בני הנוער השכלה מקצועית בסיסית בתחומים ספציפיים כגון: עיצוב שיער, בישול וקונדיטוריה, מחשבים, טכנאות, נגרות, עיצוב, קוסמטיקה ועוד. בתום ההכשרה משתלבים בני הנוער במקומות עבודה לצורך התנסות מקצועית בתחום אותו למדו או בתחומים אחרים. הפרויקט מסתיים בקורס העוסק בכישורים הנדרשים להשתלבות עצמאית בשוק העבודה כשכירים או כעצמאים.

לאור הצלחת הפיילוט, מוצע להלן לפתח ולהרחיב פרויקט זה במספר ערים, סביב מספר תחומי הכשרה שונים.

תאור הארגון המפעיל:

עמותת עלם, העמותה לנוער במצבי סיכון, עומדת בראש מחנה העושים להקלת מצוקותיהם של בני נוער בישראל. מידי שנה מטפלת העמותה באלפי בני נוער נזקקים, אשר למדינה אין המשאבים המספיקים והכלים לטפל בהם. עלם פוגשת את הנוער בבתי הספר, בתוכניות ובמרכזים השונים של הארגון ואף במהלך הלילות, ברחוב. בני נוער אלו מתמודדים עם תופעות קשות של אלימות, קשיי קליטה, קשיים חברתיים, לימודיים, משפחתיים, התמכרויות לסמים, דרות רחוב, עיסוק בזנות ועוד.

עלם הינה עמותה, המציעה פתרון מקיף וכוללני למצוקותיהם של בני הנוער בקהילה. מגוון הפתרונות שמציעה העמותה, נועד להתמודד עם רצף רחב של מצבי מצוקה וסיכון: החל ממשברי גיל ההתבגרות של בני נוער "נורמטיביים", דרך בני נוער על סף נשירה ממסגרות חינוכיות וכלה בנוער בקצה הרצף – במצבי ניתוק קשים ובסכנה. עלם משמשת עבורם כתובת אמיתית, ומסייעת בסלילת הדרך להשתלבותם המחודשת בקהילה.

עלם נרשמה כעמותה בשנת 1983. מאז התפתחה לארגון ארצי, הפועל בכ- 31 ישובים, מזהה בעיות בשטח ומעניק ייעוץ וסיוע לנוער. במהלך השנה האחרונה, פגשה עלם עשרות אלפי מתבגרים, וקיימה קשר טיפולי שיטתי ומתמשך עם כ- 10,000 מהם.

עלם מעסיקה צוות מגוון של עובדים מקצועיים בתפקידי שטח, תכנון, פיתוח והדרכה, ולצידם פועלים כ- 1,500 מתנדבים, שהוכשרו לתפקידם, חלקם בני נוער. בארגון מתבצעות תכניות ויוזמות חדשניות לטיפול בנוער במצבי סיכון. עלם מפתחת גופי ידע,

שיטות וגישות התערבות חדשניות, ופועלת למען שינוי תפיסתי ותורתי של מערך שירותי הנוער בישראל.

עלם מאמינה באחריות הקולקטיבית של החברה, ופעילותה נשענת על מעורבות הציבור הרחב וקבלת תמיכה מן המגזר העסקי. עלם דוגלת בערכי ההתנדבות, מעורבות בני נוער וטיפוח מנהיגות, למידה מתמדת, מצוינות ומקצועיות, פתיחות ורגישות, יזמות, מעורבות קהילתית, אקטיביזם חברתי ומחויבות לנושאים כלל חבריים.

אוכלוסיית יעד:

הפרויקט מיועד לקדם את סיכויי ההצלחה של כ-180 בני נוער מנותקים **בשישה ישובים**. מדובר על בני נוער בין הגילאים 14-18, הסובלים מקשיים אישיים, משפחתיים וחברתיים. רובם התנתקו ממסגרות נורמטיביות קיימות וכיום הם משוטטים ללא מסגרת, או במסגרות חלקיות בלבד. בהיעדר מסגרת תומכת, ליווי והנחייה, נערים אלה מוצאים עצמם לא פעם, על מסלול של הידרדרות לחיי עבריינות ואלימות. בשנת 2007, השתתפו בפיילוט 30 בני נוער. 12 מהם עברו הכשרה בתחום עיצוב שיער ו-18 הוכשרו בתחום הבישול והקונדיטוריה. מתוכם סיימו את התוכנית 19 בני נוער, רובם הגדול, של המשתתפים בתוכנית, היו מנותקים ממסגרות בין שנה עד תשע שנים.

מטרות:

1. שילוב נערים מנותקים במסגרת, תוך שימוש בקבוצה כרשת ביטחון וכבסיס ליצירת מחויבות והעלאת המוטיבציה לשינוי.
2. הבניית תהליך לימודי-הכשרתי, המתאים לכישורים הייחודיים של כל נער ונער, תוך ליווי טיפולי צמוד במהלך התהליך.
3. שילוב תעסוקתי של הנער בתחום המומחיות שהנער רכש, תוך המשך ליווי להבטחת הפנמת הכישורים שנרכשו ויישומם בעולם הנורמטיבי.

פיתוח התמדה בהתאם לכוחות הנער/ה ותחושת שייכות לקבוצה. הנער יחוה חוויה חיובית של למידה והשתייכות למסגרת. ההשתתפות בתוכנית תתרום להעלאת תחושת המסוגלות של הנער. חלק מבני הנוער שהשתתפו בפיילוט חיפשו ואף מצאו עבודה בכוחות עצמם על בסיס ההשתתפות בקורס המקצועי. אחרים דיברו על שינוי בתחושות לגבי יכולת הלמידה שלהם ויכולותיהם להתחיל ולסיים משימה באופן כללי. בניית ההשתייכות לקבוצה בעלת תפקוד נורמטיבי המהווה רשת ביטחון. ההשתייכות לקבוצה מסוג זה והכלים שנרכשים במהלך התוכנית מאפשרים לבני הנוער להתקדם ולצאת ממעגל הניתוק לכיוונים חיוביים ומעצימים.

יעדים:

- הקניית ידע מקצועי לנערים מנותקים ע"פ תחומי עניין והתמקצעתם בתחום המקצועי.
- השתלבות הנערים במסגרת לימודית מקצועית אשר תוציא אותם מעגל הניתוק.

- נערה/ה אשר רכש הכשרה ישתלב במקום תעסוקה, הן כעובד והן כמתמחה וינתב את עצמו למסלול התפתחות תעסוקתית קבועה.
- העלאת הדימוי והערך העצמי של הנערה/ה ע"י חיזוק האמון ביכולותיו..
- הצלחת שילוב הנערים במסגרת ההכשרה במשך שנה תוך שימוש בקבוצה כרשת ביטחון וכבסיס להעלאת המוטיבציה לשינוי.
- שימוש הנער בידע המקצועי הנרכש לקידום עצמי בעל ערך.
- עצמאות כלכלית, מניעת תלות באחר ובמסגרות רווחה בעתיד.
- שאיפות – רפרטואר השאיפות של הנערה/ה עלה.
- התחברות הנערה/ה למסגרת תעסוקתית רלוונטית בתום שנת ההכשרה ושביעות רצון המעסיק.

רציונאל הפעלה:

הרציונל העומד מאחורי פרויקט עצמאי בשטח הוא האמונה כי שילוב בני הנוער בפרויקט של מסגרת תעסוקה יאפשר להם להשתלב במסגרת נורמטיבית, מאתגרת ואטרקטיבית תוך למידה מעשית והתנסות בלקיחת אחריות אישית וקבוצתית בקבלת החלטות והשתלבות בעולם התעסוקה ה"אמיתי".

השתייכות לפרויקט תספק לבני הנוער המנותקים מסגרת שייכות משמעותית, תחזק את הדימוי העצמי שלהם (ולא את ה"סטיגמה"), תאפשר להם לחוות הצלחה. כמו כן תתרום להכשרתם לעבודה ולתרומה לחברה, ללימודים מסודרים בנושאים שיתרמו לעבודתם בעסק ובהמשך בחייהם הבוגרים, תוך כדי עבודה והשתכרות מעמל כפיהם.

תיאור מודל הפעלה:

- רכז הפרויקט, בעזרת גורמי הנוער הרלוונטיים (חינוך ורווחה), יאתר בני נוער מנותקים, יראיין אותם במטרה לאתר את כישוריהם יכולתם להתמיד בתוכנית.
- לאחר איתור של כ-25-30 בני נוער ב-6 ערים נבחרות, יעברו הנערים הכנה קבוצתית ופרטנית לצורך עמידה בפרויקט.
- לאחר תהליך גיבוש הקבוצה ואיתור מקורות ההכשרה (מכללות, הכשרות מקצועיות במסגרת חברות/עסקים), יתחילו הנערים את תהליך ההכשרה.
- שיבוץ הנערים במקומות עבודה.

האתרים המוצעים להפעלת התכנית:

קריית שמונה, רמלה, פתח תקווה, כפר סבא, נתניה, באר שבע

מדדים להצלחה:

- רכישת מקצוע שימושי.
- סיוע בתהליך שילובו של הנערה/ה בחברה נורמטיבית
- העלאת הדימוי העצמי והערך העצמי של הנערה/ה

- פיתוח ושיפור מיומנויות חיים של הנער/ה
- הרחבת טווח ההתנסויות החיוביות הקשורות ללימודים ותעסוקה
- השבת בני הנוער למסגרת בית-ספרית/השלמת תעודת בגרות/גיוס לצבא
- השבת נוער מנותק למעגל המשפחה
- ירידה בשימוש בחומרים ממכרים (אלכוהול, סמים, וכו')
- פיתוח יצירתיות, חשיבה עצמאית ותפיסה יזמית בקרב בני הנוער המשתלבים בפרויקט
- סיוע בשילובו של הנער/ה בעולם התעסוקה
- סיוע בפתרון קונפליקטים והפחתת האלימות כשפה וכדרך התנהגות באמצעות גישור

מדדים כמותיים:

- 25-30 מספר בני הנוער בפרויקט בכל יישוב
- 4-5 מספר המתנדבים המלווים את הפרויקט בכל יישוב
- הפעלת 2-3 הכשרות מקצועיות ביישוב.
- אי-קיום עבירות ע"י הנער/ה במהלך שנת הפעילות.
- 20 נערים יסיימו תהליך ההכשרה בכל יישוב
- כ- 15-20 נערים בכל יישוב ישולבו במקומות תעסוקה לאחר סיום ההכשרה

נט"ו: נוער, טיפול ותעסוקה – בני-ברק

הגוף המפעיל: עיריית בני ברק
כתובת: ירושלים 65 בני-ברק.
איש הקשר: פנינה הייפרט, מרכזת תחום ילד ונוער
מספרי טלפון: 054-2070803
דואר אלקטרוני: HIPERT_P@WALLA.COM

תקציר:

מדובר על תכנית להכנת בני נוער חרדים מנותקים בעיר בני ברק לחיים עצמאיים, ולשילובם המחודש במסגרות עבודה והכשרה מקצועית. התכנית תהווה תכנית המשך לתכנית לטיפול במוקדי נוער שכונתיים המופעלת מזה שנתיים בסיוע הקרן לילדים ונוער בסיכון, בהצלחה רבה בבני ברק. חלק מאוכלוסיית היעד של התכנית, תהה נערים המטופלים כבר אל אינם זוכים למענה תעסוקתי וחלקה בני נוער חדשים, שאינם זוכים למענה במסגרת הטיפול בשכונות.

התכנית מוצעת כמענה על צורך שאופיין במסגרת התכנית – לעידוד הכשרה, השמה ושילובם של מתבגרים מנותקים, חזרה במסגרות נורמטיביות. מדובר על מתבגרים בעלי מאפיינים מאד חריגים בחברה החרדית, המשוטים חסרי מעש רוב שעות היום, חסרי מוטיבציה ומעורבים בהתנהגויות מסכנות. מטרת התכנית איפה לשלבם באפיקי תעסוקה, תוך הכנתם והקניית מקצוע שיוכל לסייע להם בעתיד. **לאור הצלחת תהליכי איתור הנערים ויצירת הקשר עמם במסגרת התכנית שפועלת כבר, מוצע להלן להרחיבה, ולמקדה גם בנושאי תעסוקה.**

התוכנית בנויה על ליווי ותמיכה בבני הנוער, החל איתור מקומות תעסוקה ומעסיקים ידידים, שלבי ההכנה ליציאה לעבודה, דרך ההשמה בעבודה וכן ליווי לאחר ההשמה, על מנת לתמוך בנערים בקשיים העולים במהלך העבודה.

אוכלוסיית היעד:

נערים בסיכון גבוה במגזר החרדי מאופיינים בניתוק משירותי הקהילה, דחייה מהמשפחה והחברה וחשים כי נותרו בודדים למול עולם שאינו ישיבתי והם אינם מכירים אותו. ישנם נערים שעקב ההדרה החברתית התדרדרו לרחוב ולעולם העבריינות. מאפיין ייחודי לנוער חרדי בהתייחס לתעסוקה הוא שבמקרים רבים ראשי המשפחות אינם מועסקים אלא תורתם אומנותם ולכן הרגלי העבודה זרים להם והנערים נאלצים להתמודד עם עולם מושגים חדש ביציאתם לעבודה, ומובן הוא שיכולת ההסתגלות לתעסוקה קשה יותר.

אוכלוסיית היעד היא נערים חרדים בסיכון בגילאי 15-18 שנשרו ממסגרות הלימוד או אינם מתפקדים באופן מלא במסגרות הלימוד. ההערכה היא כי מאות נערים זקוקים

לתוכנית המוצעת על רבדיה השונים החל מאבחון דרך סדנאות לכישורי חיים ועד הכשרה מקצועית והשמה בעבודה. כיום בתוכנית הקיימת משתתפים 45 נערים בפועל ועוד כ-250 נערים זהו כנערים בסיכון. פרויקט התעסוקה יפעל עם 30 עד 50 נערים בשנה אשר חלקם שותפו בפרויקט הקודם ונערים נוספים אשר מצפים למענה.

רציונאל ההפעלה:

במהלך הפעלת הפרויקט של הנערים עלה הצורך להעמיק את הפרויקט בתחומים נוספים. התחום החינוכי, הטיפולי והתעסוקתי.

בתחום החינוך אנו פועלים בשיתוף אגף החינוך וגורמים נוספים בקהילה להקמת יחידה לאיתור הנערים בשלבים הראשונים של הנשירה כדי לנסות ולשקם במסגרות חינוכיות. התחום הטיפולי יורחב על ידי מתן מענים באגף הרווחה ומחוצה לו.

נערים רבים הנותרים ללא מסגרת לימודית או תעסוקתית נוטים לשוטט ברחובות, מחפשים ריגושים מסוכנים, לעיתים נגררים לפעילות עבריינית, מתחברים לגורמים מסוכנים, מתחילים לצרוך אלכוהול וכן הלאה. בני נוער אלו מתקשים להסתגל לדרישות של מסגרות תעסוקה היות שעל פי רוב חסרים הם כישורי חיים מתאימים כגון קימה בבוקר, עמידה בלוחות זמנים, אופן דיבור שהולם מקום עבודה, חסרים השכלה מקצועית וכן את הניסיון הדרוש. כישלונות רבים שחוו במהלך חייהם, גרם לסף תסכול נמוך והם נשאבים לעימותים עם מעסיקים. כמו כן ישנם נערים שהועסקו במקומות שונים אך עקב חולשתם נוצלו, קיבלו שכר נמוך מהנדרש ופעמים שלא קיבלו כלל. כמובן שכישלונות אלו דוחקים אותם מחוץ למעגל החברתי שאנו מעוניינים לקרבם אליו. כיון שנערים אלו לא מצליחים להשתלב במקומות הלימוד הרגילות יש לשלבם באופן שיטתי ומאורגן במעגל התעסוקה על מנת להרחיקם מהרחוב וממעגל המסוכנות ולהכין אותם לחיים בוגרים.

התחושה היא כי עקב העדר טיפול בנושא התעסוקה עד כה, יש צורך חריף לטיפול יסודי בנושא זה. הנערים זקוקים לגירויים רצופים כדי לאתגר אותם ולמשכם לתוכנית טיפול. הטיפול בנערים מצריך ידע ומיומנות מיוחדים, הן בעבודה עם הנוער והן בגיוס מעסיקים, משקיעים ואנשי מקצוע להעברת הסדנאות וההכשרות.

התוכנית המוצעת כוללת התערבות בכל המישורים הקשורים לנער ולשיקומו המקצועי, החל מהקניית כישורי חיים בסיסיים וכלה ברכישת מקצוע.

מטרה:

החזרת בני הנוער למסלול חיים נורמטיבי והרחקתם מהרחוב ומתן מענה לנערים חרדים נושרים בתחום התעסוקה.

יעדים:

- הקמת יחידה תעסוקתית במסגרת הפרויקט לטיפול בנוער החרדי הנושר הכללי בעיר.
- איתור והתאמת סדנאות לצורכי הנערים בכישורי חיים והכנה לעולם התעסוקה.
- הקמת סדנאות מקצועיות.
- הקמת מאגר מעסיקים וחברות להכשרת הנערים והעסקתם בעתיד.

- קליטת נערים במסגרות תעסוקתיות.

תיאור מודל ההפעלה:

מערך התעסוקה לנוער יפעל במסגרת הפרויקט הרחב שיופעל בעיר לצד הרכז לנוער חרדי נושר במבנה שיושכר לצורך הפעלת הפרויקט. לצורך התוכנית יועסק רכוז בהיקף של 75% משרה. הרכז צריך להיות בעל ידע וניסיון בתחום התעסוקה. המערך יתפקד במשך כל השבוע בהתאם ללוחות הזמנים של מקומות התעסוקה, ההכשרות המקצועיות, ושעות הפעילות של הנוער. רכוז התעסוקה יקים מאגר מעסיקים, ויפתח שיתופי פעולה עם חברות עסקיות על מנת לשבץ את הנערים במקומות תעסוקה וליצור הזדמנויות לצבירת ניסיון תעסוקתי. כמו כן הנערים ילוו על ידי מדריך תעסוקה אשר ילווה את הנערים בכל שלב משלבי התוכנית, בהכשרות, בסדנאות ובהשמה בעבודה ויטפל בקשיים ובעיות של הנערים שעולות למנוע את שיקומם. נערים מנותקים מתקשים לתפקד בקבוצות גדולות ולכן יש לערוך סדנאות בקבוצות קטנות בעלי יחס אישי של עד עשרה נערים. כיוון שאופן ההתקדמות בשיקום הוא שונה מנער לנער יש לכוון את המתאימים לרכישת הכשרה מקצועית מלאה באופן יחידני על ידי מתן מלגות, וזאת על פי הכישורים האינדיבידואליים של אותו נער.

מדדים להצלחה:

- שילוב של לפחות 65% מבני הנוער שישותפו בפרויקט בשוק העבודה
- שרידות של בני הנוער בעבודה לתקופה ארוכה
- צמצום עבריינות ושוטטות נוער

7. תפנית – פיתוח כישורים מקצועיים ותמיכה רגשית לבני נוער בסיכון –

מודיעין עילית

הגוף המפעיל:	עיריית מודיעין עילית
כתובת:	שער המלך 4
איש הקשר:	אפרת אשכול, מנהלת אגף שח"ר ותעסוקה
מספרי טלפון:	050-4101915 ; 08-9142305
דואר אלקטרוני:	efrate@mmm-ilit.org.il

גופים שותפים להפעלה: עיריית מודיעין עילית- היחידה לקידום נוער .

תקציר הפרויקט:

הפרויקט המוצע, יופעל במסגרת היחידה לקידום נוער במודיעין עילית, וייתן זרקור ייחודי על פיתוח כישורי חיים ומסוגלות תעסוקתית לבני הנוער המטופלים ביחידה. היחידה לקידום נוער מטפלת בכ-40 נערים וכ-20 נערות בגילאי 14-18 שאינם נמצאים במסגרות לימודים. מרכז הלמידה והפעילות לנוער מנותק במודיעין עילית שם לעצמו כיעד להיות האלטרנטיבה המקצועית והנכונה לנוער מנותק. במרכז הופעלו בהצלחה תוכניות שונות ביניהם תיקון מוצרי חשמל, מכונאות רכב, צילום, הדרכת טיולים, אתגרים ומחשבים.

לאור הצלחת התכניות בתחום ההכשרה המקצועית, ולאור ההבנה כי הכשרה זו יכולה להוות אלטרנטיבה משמעותית עבור נוער מנותק במגזר החרדי, מוצע להלן, ליחד פעילויות להקניית כישורי תעסוקה והכשרה מקצועית לנערי היחידה, מתוך מטרה להכניס לעולם הבוגר ולשלבם במקומות תעסוקה או יזמות מיטיבים.

מדובר על מסגרת שפועלת חמישה ימים בשבוע, מוצע להלן לתת דגש על הקניית מיומנות הכנה והכשרה לחיי עבודה תעסוקה והכשרה מעשית, תוך ליווי וסיוע בתגבור לימודי .

אוכלוסיית יעד:

נערים תושבי מודיעין עילית בגילאי תיכון שלא השתלבו במסגרות לימודיות סדירות, אך הסכימו להשתתף בתוכנית היל"ה- היחידה להשלמת השכלה במודיעין עילית. בחברה החרדית כמהלך תפיסה חברתית מותווה מסלול אחד של התקדמות ובמיוחד בגילאים הצעירים, שזהו המסלול הישיבתי, אותם נערים שאינם בנויים למסלול זה נמצאים בתחושה קיצונית של אובדן דרך, כשלון וחוסר אלטרנטיביות חילופיות. ישנם פערים גדולים בהשכלה ובידע בינם לבין בני גילם בחברה הכללית.

נערים אלו חווים באופן קבוע תחושת דחייה חברתית וחלקם אף ניכור ממשפחתם פנימה ונמצאים בהתמודדות מתמדת וכואבת מול קשיים אלו ועם דחייה זו הופכת התנהגותם לחריגה עוד יותר המולידה דחייה רבה יותר, עד שהם מצטיירים כאיום חברתי ועד לבידולם המוחלט.

במסגרת מטופלים נערים מרקעים שונים, הסיבות לנשירתם שונות ומגוונות. ישנם נערים שהסיבה לנשירתם הינה דתית ומתבססת על מסוגלותם להשתלב בדרישות וגדרי הישיבות הרגילות. ישנם נערים שהסיבות לנשירתם הינן לימודיות ורגשיות. וישנם כאלה שהסיבות נובעות מבעיות במסגרת המשפחתית המצומצמת.

המכנה המשותף בין הנערים הינה מציאות של אובדן דרך המכניס למצב של מצוקה, יציאה מאיזון באורח החיים וסדר היום, חיים את הרגע, כאשר המניעים להתנהלות הינם אימפולסיביים ורגשיים, מציאות המביאה ללקיחת סיכונים וכניסה להרפתקאות מפוקפקות.

מטרות ויעדים:

שיקום נערים על קצה רצף הניתוק באמצעות:

- א. מתן הזדמנות לנערים לרכישת הרגלים, מיומנויות וערכים של עולם התעסוקה.
- ב. מתן הזדמנות לנערים לקבל שכר מעמל כפיהם.
- ג. יצירת קשר משמעותי של הנערים עם מבוגרים מיטיבים ובנית אמון מחודש בעצמם ובעולם המבוגרים ע"י יצירת חווית הצלחה.
- ד. פיתוח מיומנויות חברתיות ויכולת לעבודה בצוות.
- ה. מניעת שוטטות והתדרדרות.
- ו. העצמת הנערים והכשרתם כזמרים.
- ז. השלמת השכלה.
- ח. הכשרה מקצועית.

רציונאל ההפעלה:

בסיס התפיסה של בניית המודל שפורט להלן הינו יכולת נתינת לגיטימציה לדרך חדשה של צמיחה אישית בתחומי התעסוקה וכן נתינת כלים אמיתיים באופן מעניין ומאתגר ופעילות פרקטית של ניסיון מעשי במסגרת "חממה" שתאפשר לנערים לרכוש את הכלים המתאימים ולהשתלב כבוגרים ברמת מוכנות גבוהה ויכולת התמודדות בעולם הסקי המודרני.

הקורס המרכזי הינו קורס מחשבים שמטרתו להכשיר את הנערים כטכנאים. נושא המחשבים שם את הנערים בקבוצת השווים בתחום "הי-טק", והעיסוק בתחום מעלה את תפיסתו ותפיסת סביבתו כלפיו.

במקביל, יעברו הנערים קורס יזמות עסקית בו יחשפו הנערים לאנשים שהצליחו, יקבלו טיפים ומושגים וילמדו מהשטח את יסודות היזמות והחשיבה העסקית, המטרה

המרכזית הינה לגרום שינוי תפיסה לנערים – "גם אנחנו יכולים", "זה לא בשמים להצליח". המודל יסלב חניכה אישית ברמת ליווי ע"י אנשי מקצוע שיאפשרו לנערים התנסות בפועל, עבודה עם לקוחות מעבר הידע הטכני. בסיומה של שנת לימודים המטרה היא פתיחת עסק עם הנערים לקראת שילובם בשוק העבודה.

תיאור מודל ההפעלה:

המסגרת תפעל חמישה ימים בשבוע בין השעות 00:20-09:00. התוכנית תנוע סביב הצירים הבאים:

1. השלמת השכלה- במסגרת היל"ה-ע"י המורים המשמשים גם כמדריכים- הכנה למבחני הבגרות.
 2. הכשרת הנערים כטכנאי מחשבים, לימוד קורס טכנאות וקורס טכנאות מתקדם.
 3. הכשרה ליזמות עסקית.
 4. חניכות וליווי הנערים במשך הקורס.
 5. פעילות העשרה: כגון: מדיה, קורס שפים- למתן הזדמנות לנערים נוספים.
- הפרויקט ילווה על ידי רכז תעסוקה.

האתרים בהם תתבצע הפעילות:

מבנה מועדון פעילות לנוער ברחוב שער המלך במודיעין עילית.

מדדים להצלחה:

- קבלת תעודה של טכנאי PC
- נוכחות של 80% בציון מעל 65%
- תעודה של קורס יזמות עסקית
- שילוב כל הנערים בעבודה.

הגוף המפעיל:	יעדים לצפון
כתובת:	קרן רש"י, כפר הילדים כרמיאל 20100
איש הקשר:	אבי אלבז
מספרי טלפון:	04-9027721 ; 050-6859004
דואר אלקטרוני:	maya@rashi.org.il ; avi@rashi.org.il

תקציר הפרויקט:

עמותת יעדים לצפון, מפעילה באזור הצפון, מרכזי נוער המיועדים לנוער בסיכון גבוה. מרכזים אלו, נותנים מענה כוללני לנערים ונערות המצויים בסיכון גבוה ובתהליכי נשירה ממסגרות הלימודים. מדובר על מתבגרים הגדלים בסביבה מוחלשת וחסרת מענים, המוצאים את עצמם בשוטטות חסרת מעש – מה שמוביל אותם פעמים רבות למעורבות באלימות, פשע, שימוש בחומרים פסיכו-אקטיביים, בידוד חברתי, ופגיעה עצמית. מרכזי הנוער נותנים מענה באמצעות העשרה, תמיכה לימודית, העצמה, תוכניות טיפול ותיווך למערכות המטפלות בקהילה.

לאור ההבנה כי על מנת להשלים את סל המענים, יש להקנות תשומות נוספות בנושא הכנתם של המתבגרים לחיים עצמאיים והקניית כישורי חיים ומסוגלות תעסוקתית, מוצע להלן להוסיף בחמישה מרכזי נוער – תכנית כוללת להקניית כישורי תעסוקה והתנסות תעסוקתית כדרך להעצמה ורכישת כלים ומיומנויות נדרשות. כחלק מתפיסת עבודת הנוער במרכזים, משולבים במערכת אנשי צוות מקצועיים ומתמחים.

מוצע כי בכל מרכז, יפעלו בין היתר עו"ס טיפולי, רכז תעסוקה, מדריך חברתי, מדריך מנהיגות, מדריך מתנדבים ועוד.

מוצע להלן לפתח תכנית זו בחמישה יישובים: חצור, מגדל העמק, מרום הגליל, אלשאגור ומעלות. התכנית המוצעת בנויה באופן מודרלי בהתאם להתפתחות המסגרות בכל יישוב ויישוב. רשימת היישובים המוצגת אינה סופית ונתונה לבחירה משותפת של ביטוח לאומי ויעדים לצפון.

אובלוסיית יעד:

התכנית נועדה לטפל בבני נוער בסיכון (קצה הרצף ועד אמצע רצף), בטווח הגילאים 13-18, החיים במצבים המסכנים אותם במשפחתם וסביבתם.

מדובר על כ 60 בני נוער בכל מרכז שייקחו חלק בתכניות "הכנה לחיים עצמאיים".
 בכל מרכז תוקם קבוצה מקרב בני הנוער בסיכון הגבוה, אשר תונחה באופן ישיר על ידי רכז התעסוקה. הקבוצה תעבור סדנאות לחיזוק המסוגלות התעסוקתית, הכרות עם עולם העבודה, התמודדות עם חסמים המונעים מהם להתפתח בתחום התעסוקתי, כישורי חיים ומיומנויות בין אישיות לפיתוח אישי ותעסוקתי.

מטרות:

- העצמת בני נוער בסיכון בתחום התעסוקתי ככלי לפיתוח קריירה ועתיד מקצועי.
- הפחתת התנהגויות מסכנות וא- סוציאליות של בני נוער הנמצאים במצבי סיכון גבוהים.
- איתור וטיפול בבני הנוער בקצה הרצף הלוקחים חלק בפעילות המרכז.
- העצמה של בני נוער בסיכון ע"י הרחבת הפעילויות החברתיות והעשרתיות.
- הרחבת הפעילויות המנהיגותיות וההתנדבותיות של בני הנוער במרכז, ובקהילה.
- חיזוק הקשר הורה- נער, והגברת המעורבות של ההורים בעשייה של מרכז הנוער ובשכונה בהן ממוקם המרכז לטובת חוסן משפחתי ושכונתי- קהילתי.
- איגום משאבים עירוניים ואחרים טובת נוער בסיכון בישוב.

תאור עקרונות מודל העצמה תעסוקתית

1. כלל בני הנוער במרכז יעברו מגוון סדנאות שונות לרכישת מיומנויות כהכנה לעולם העבודה ולאקדמיה
2. כל מרכז יפעל לביצוע פרויקט עסקי אשר יניב משאבים לטובת המרכז בתחומי עניין שונים: מוסיקה, אומנות, מזון, מחשבים ועוד.
3. בכל מרכז נוער יפעל רכז תעסוקה שתפקידיו הינם:
 - מידע, יעוץ הכוונה ליווי ומעקב אישי לבני הנוער בתחום התעסוקה.
 - תיווך בין בני הנוער למקומות תעסוקה וליווי בני הנוער לאחר השמה בעבודה.
 - בניית תוכנית וניהול תיק אישי לכל נער אשר משולב במסגרת עבודה, תוך הגדרת מדדי הצלחה על מנת להעריך את היעילות ההתערבות.
 - השמה של בני נוער במסגרות של הכשרה מקצועית ותעסוקה, ליווי מעקב לאחר השמה.
 - יזום אירועים שנתיים בתחום התעסוקה לנוער
 - קשר עם גורמים תעסוקתיים בקהילה ובמשרדי ממשלה.

לכל נער בקבוצה יהיה תיק תעסוקה אישי ותוכנית עבודה אישית שינוהלו על ידי הרכז, כל נער בקבוצה זו יעבור אבחון תעסוקתי, לאחריה תבנה תוכנית עבודה אישית שתהיי מבוססת על יעדים מדידים להצלחה.
 לאורך השנה יערך מעקב אישי אחר כל נער על מנת להעריך את היעילות של ההתערבות.

השאירה שלפחות 30% מבני הנוער הללו ישלבו לאורך השנה בתעסוקה או יופנו למסגרת הכשרה מקצועית המתאימה לפוטנציאל שלהם ולצורך בישוב בו הם חיים.

לקראת הקיץ יתקיים יריד תעסוקה, במיקוד על תעסוקה בישוב, בו יציגו גורמי תעסוקה שונים אפשרויות עבודה לנוער בתקופת הקיץ. בחודשי הקיץ לפחות 30% מבני הנוער ישולבו בפרויקטים של תעסוקה בקהילה ובישוב. כאשר חלק מההכנסה יכנס לקופה משותפת שתשרת אותם להקמת מיזם עסקי משותף.

רציונאל ההפעלה:

1. כישורי חיים ותעסוקה הינם מרכיבים מרכזיים בשילוב בני הנוער בחברה כאזרחים פעילים, ולהפיכתם מנטל על החברה לאנשים יצרניים.
2. תחום הנוער מתחלק לקבוצת גיל בעלות צרכים ייחודיים. יש לשמור על יכולת גמישות בעבודה עם קבוצות (גיל, מין, ועוד).
3. נערה/ה זקוק למודל לחיקוי, אוזן קשבת והדרכה. תפקיד הורי זה, יכול להיות נתמך על-ידי דמות משמעותית אחרת כגון: מחנך, מאמן, מדריך, עו"ס, מתנדב ועוד.
4. נערה/ה במצבי סיכון זקוק לתוכנית מקיפה השומרת אותו במסגרת חינוכית משמעותית בשעות אחה"צ והערב. מסגרת איכותית מספקת את הצרכים להתפתחותו הנורמטיבית: העצמה לימודית, תעסוקתית, תמיכה טיפולית- רגשית, העצמה חברתית מניעתית, העשרתית, מנהיגותית והתנדבותית.
5. בגיל הנעורים מתגבשת זהות הבוגר (חברתית, רגשית, מינית) – זוהי תקופה רגישה ומלאה לבטים וסימני שאלה רגשיים. יש צורך לתמוך בנערה/ה בשלב קריטי זה של גיבוש הזהות, על ידי הכוונה, הדרכה וטיפול אישי.
6. תחושת שייכות לעצמי, לקהילייה ולמדינה – כחלק מגיבוש הזהות, נשאלות שאלות שייכות, בעיקר בקרב אוכלוסיות מוחלשות. יש צורך לבסס תחושת שייכות ומוכנות לתרומה ולאזרחות פעילה.
7. בני-הנוער הם משאב חיוני ליצירת קהילה חזקה ובטוחה. שילוב הנוער בועדות עירוניות, בקבוצות השפעה, ובצמתים של קבלת החלטות הנוגעות לעתידו, יוצר תחושת מחויבות, אחריות ומנהיגות.
8. שמירה על רצף חינוכי והעברת מידע בין החינוך הפורמאלי והבלתי-פורמאלי.
9. בני-הנוער סלקטיביים ובררניים, על כן יש למשוך אותם לפעילות משמעותית על-ידי מתן מענה לתחומי העניין שלהם.
10. התמדה ועקביות של הנוער בתוכניות.
11. הכשרת צוות מקצועי ומגויס לעבודת מאומצת.

תיאור מודל ההפעלה:

הפעילות במרכזי הנוער מיועדים לטפל בבני-נוער במצבי בסיכון בטווח הגילאים 13-18. תוכנית העבודה השנתית של המרכזים כוללת שיתוף בני הנוער במסגרות קבוצתיות כמו

גם מתן מענה טיפולי פרטני. שיטת הפעולה במרכזים בנויה על יצירת קבוצות בהן לוקחים חלק בין 15-20 בני נוער כאשר קבוצה זו הינה אורגנית לאורך השנה, מתוך אמונה שבעבודה קבוצתית ניתן להגיע לדיאלוג מתמשך ופורה עם בני הנוער.

הקבוצות במרכז נבנות ומובחנות עפ"י שיוכם של בני הנוער על פני הרצף שבין נוער בעל פוטנציאל תקין החי בסביבה מסכנת – שבה מיעוט מענים לפעילות חברתית, רגשית, נוער על סף סיכון (נוער במצבי נשירה ונשירה סמויה ממסגרות חינוכיות, נמצא בסביבת חיים מסכנת משפחתית ו/או קהילתית) ונוער בסיכון גבוהה (נוער שנשקפת סכנה לחייו לבריאותו ולנפשו).

מרכזי הנוער פועלים ארבע ימים בשבוע בין השעות 16:00 – 21:00 במרכז משולבים אנשי מקצוע המתמחים בתחומי הטיפול, ההעשרה, התעסוקה ועבודת הנוער.

מודל הפעלה בתחום התעסוקה

מודל ההתערבות בתחום תעסוקת בני נוער במצבי סיכון פועל על פי שלושה שלבים מתפתחים על פי הסדר הבא:

1. שלב ההכנה: (הקניית כלים)

שלב זה כולל את כל הפעולות הנדרשות להכוונה מקצועית, רכישת ידע הרלוונטי לעולם התעסוקה והכשרה בסיסית במקצועות תעסוקה. שלב זה יתאפיין בעיקר בברור ובמציאת נקודות החוזק של החניך כלפי בחירותו בתחום הידע התעסוקתי, גישה זו תאפשר התנסות חיובית תעסוקתית ובהכרח גם חווית הצלחה בתחום זה אשר תגרום לשיפור הדימוי העצמי של חניך וחזוק החוסן הנפשי. שלב ההכנה כולל בתוכו הכשרה בשלושה תחומים מרכזיים:

- כישורי חיים ומנהיגות.
- טכנולוגיה ומדעים.
- הכנה להשכלה גבוהה.

2. שלב ביניים: (הכוונה/השמה)

שלב הביניים הינו שלב מהותי להקניית כוחות להתמיד ולעמוד בדרישות התחום כהכנה לעולם "האמיתי" של התעסוקה. בשלב זה יצבור החניך ידע וניסיון מקצועי ע"י עבודה בתחום בתוך המרכז והקהילה ויתמודד עם דילמות וקשיים מתחום התעסוקה שבחר. במהלך כל שלב זה ילווה החניך ע"י רכז התעסוקה והעו"ס בהיבטים **מקצועיים ורגשיים** שעולים בהתנסות התעסוקתית מהותית.

3. תעסוקה בפועל:

שלב זה הינו סופי בתהליך בו מכוון ומלווה הנער להשמה בפועל מקום עבודה בתחום ההתמחות בו הוא פעל. קיימות שלוש סוגים של השמה:

- שילוב במקום עבודה
- הכוונה לפתיחת עסק עצמאי
- שילוב בלימודים אקדמיים בתחום

בשלב זה לרכז התעסוקה קיים תפקיד מרכזי באיתור מקומות תעסוקה/אקדמיה פוטנציאליים, השמה של בני נוער במקומות שנבחרו, לוי הנערה גם לאחר ההשמה.

מדדים להצלחה:

היעד	מדדי הצלחה לשנת פעילות	מדדי הצלחה רב שנתיים
העצמה תעסוקתית	<p>כל בני הנוער במרכז עברו לפחות סדנא אחת לרכישת מיומנויות/ כישורי חיים כהכנה לעולם העבודה/ האקדמיה.</p> <p>כל נער שעבר סדנא ימדד על סולם התקדמות בסוג הסדנא אותה עבר (לדוג' – פסיכומטרי , בחינת לפני ואחרי, טכנאי מחשבים- הצלחה במבחני הסמכה וקבלת תעודת טכנאי).</p> <p>בשנת הפעילות הראשונה , כל מרכז יגבש קבוצה אשר תעבור הכוונה ותהליך להקמת מיום עסקי. הרכז התעסוקתי יגבש קבוצה של- 20 בני נוער בסיכון גבוה, אשר עד סוף שנת הפעילות לפחות 30% מהם ישתלבו במסגרות תעסוקה (עם עדיפות למסגרות תעסוקה ביישוב), או יופנו למסגרת הכשרה מקצועית המתאימה לצורך ולפוטנציאל של בני הנוער</p> <p>כל נער בקבוצת הסיכון הגבוה, יהיה במעקב אישי ע"י הרכז התעסוקה, לכל נער יהיה תיק תעסוקה אישי ותבנה לו תוכנית עבודה אישית המותאמת לצרכיו, ליכולות ולכישוריו, תוכנית זו תבוסס ע"י יעדים מדידים לשילוב בתעסוקה.</p> <p>כל נער (מהקבוצה) יעבור אבחון תעסוקתי ע"י איש מקצוע מומחה בתחום.</p> <p>לקראת הקיץ יתקיים יריד תעסוקה במיקוד על תעסוקת בני נוער ביישוב. כאשר לפחות 30% מבני הנוער במרכז ישולבו במקומות תעסוקה בקיץ, כתוצאה מהיריד.</p> <p>כ-60% מבני הנוער שישולבו במקומות העבודה יתמידו לאורך השנה.</p>	<p>לפחות שני מיזמים עסקיים הוקמו על ידי בני הנוער במרכז.</p> <p>בני הנוער בסיכון גבוה משולבים במסגרת תעסוקה ומתמידים בה.</p> <p>מרכז הנוער ימותג כגוף הנותן מענה תעסוקתי לבני הנוער ביישוב. אנשי עסקים ביישוב וגורמים רשותיים יראו בו מקום להגשת בקשה לכוח אדם לתעסוקה לבני נוער.</p> <p>שילוב בני נוער במסגרות אקדמאיות הרלוונטיות לתחומי התעסוקה שרכשו במרכזים</p>
מניעה	<p>כלל בני הנוער במרכז יעברו ולפחות סדנת מניעה אחת לאורך השנה.</p> <p>לאורך שנת הפעילות כ- 70%-60% מבני הנוער ידווחו על שינוי עמדות חיובי בנושא הרצאה שקיבל ע"י שאלון הערכה אחת ל-3 חודשים.</p> <p>בסוף השנה כל מרכז יארגן אירוע שיא לקהילה בתחום המניעה שייבחר ע"י בני הנוער במרכז.</p>	<p>בני הנוער ידווחו על שינוי עמדות משמעותי בתחומים בהם עברו סדנאות והרצאות בהשוואה לתחילת פעילותם במרכז, ע"י משוב מסכם תלת שנתי על פי הסולם התקדמות, לדוג': רגשי - מביע את דעתו, מתמודד עם בעיות עצמאית, פחות מתגונן</p> <p>רגשי - הילד משתף ומספר על המשפחה שלו, מתגאה חברתי - ירידה ברמת אלימות/תוקפנות/ונדליזם חברתי - משתתף בפעילות, יוזם.</p> <p>חברתי – הנערה/היה בעל יוזמה והתנדבות במרכז הנוער או במקום אחר בתוך הקהילה.</p>
טיפול	<p>קבוצת הנוער בסיכום גבוה תלווה לאורך שנה ע"י עו"ס אשר יפעל להעצמה ריגשתי בנוסף להעצמה התעסוקתית שהם מקבלים במסגרת ע"י רכז התעסוקה</p> <p>העו"ס יפגש לפחות פעם בשבועיים לשיחה אישית עם כל נער, ותבנה תוכנית אישית באמצעות שתבחן</p>	<p>בני הנוער בסיכון ישולבו במסגרות נורמטיביות: בית ספר, תעסוקה.</p> <p>בני הנוער בסיכון גבוה יעברו תהליך שבסופו יקחו חלק מקבוצת המנהיגות, ויתרמו למרכז ולקהילה כחלק מפעילותם. לפחות 80% מבני הנוער בסיכון גבוה יתגייסו לצה"ל, או ילכו לשנת שירות.</p>

את התקדמות הנער ע"פ סולמות מדידה רגשי, משפחתי חברתי. הנער/ה ידווח על שינוי חיובי בביטחון העצמי, הדימוי העצמי, קבלת ההחלטות, תכנון ובניית העתיד שלו, ההסתכלות לעתיד וכד', ע"י שאלון שיימלא הנער/ה (לפני ואחרי התערבות טיפולית) ידווח על ירידה באלימות פיזית ואלימות מילולית ע"י קבלת משוב (הערכת ביניים ומשוב סופי) מהצוות החינוכי במרכז.	לפחות 50% ישתלבו כמדריכים בוגרים/ מתנדבים במרכז הנוער.	
בשנת הפעילות יופעלו מגוון פעילויות חברתיות והעשרתיות במרכז הנוער, כאשר לפחות 60% מבני הנוער ישתתפו באופן קבוע בפעילות אחת או יותר. פעילות הקיץ תהווה פעילות שיא עבור כל אחת מפעילויות העשרה שהתקיימו לאורך השנה (מוסיקה – הוצאת דיסק, תיאטרון- העלאת מופע תיאטרון קהילתי)	כל בני הנוער במרכז אשר עברו פעילויות העשרתיות, יפעילו בעצמם פעילויות העשרתיות במרכז בהתאם למה שלמדו.	חברתיות והעשרה
קבוצת המנהיגות תעבור הכשרה להיות מדצ"ים. לפחות 3 נציגים מקבוצת המנהיגות ישולבו בוועדות הנוער השונות בעיר.	משנת הפעילות השנייה, כל מד"צ ידריך קבוצה אחת של ילדים בגילאי 9-12 (ג'וי) בשנת הפעילות השנייה ואיך קבוצת המנהיגות תקים מיזם שנתי בתחום המנהיגות בקהילה ותפעיל את שאר בני הנוער הלוקחים חלק בפעילויות המרכז.	מנהיגות והתנדבות
תוקם קבוצת הורים אחת שתעבור סדנאות והרצאות בנושא על גיל ההתבגרות והתמודדות על אתגריו של גיל זה.	לפחות 30% מקבוצת ההורים ייקחו חלק פעיל בפעילות המרכזים בשנה השנייה ואילך (השתתפות בחגים, אבטחת טיולים וכיוצא)	פעילות הורים
הצוות ייפגש על בסיס קבוע להכשרה שנתית על מנת לקבל כלים לעבודה עם בני נוער בסיכון. אנשי הצוות ידווחו במשוב סוף שנה (ע"פ דיווח) שהם יקבלו כלים להתמודדות עם בני הנוער	שימור אנשי הצוות לאורך זמן. בנייה והטמעת קודי עבודה של צוות.	הכשרת צוות

הבקשה היא איפוא, למימון של 2,170,050 ש"ח למשך 3 שנים, שהם 50% מסה"כ עלות הכוללת של התוכנית בסך 4,340,100 ש"ח כולל מע"מ, במחירי 6/09.

נספח 1 – רשימת היישובים בהם פועלת עמותת יעדים לצפון

שם הישוב	מספר בני הנוער בסיכון המשתתפים במרכזי הנוער	מספר המבנים לפעילות הנוער
אלשאגור	500	2
מעלה יוסף	100	3
עכו	100	4
קריית שמונה	100	1
מרום הגליל	150	1
מעלות	50	1
נהריה	25	1
*חצור	100	1
*מגדל העמק	100	1
סה"כ	1225	15

* יישובים חדשים בהם החלה התערבות החל משנת הפעילות הנוכחית - 2009

עמותת יעדים לצפון, מיסודה של קרן רש"י מפעילה ביחד עם הרשות המקומית מרכזי נוער בצפון בפריסה גיאוגרפית רחבה מקריית שמונה ועד ליקנעם, בערים, במועצות אזוריות, בכפרים. במגזר היהודי, במגזר הערבי, ובערים מעורבות. לפי הפירוט הבא:

תאור היישובים המוצעים לפעילות

חצור

מרכז הנוער – "לפיד חצור" ממוקם בלב שכונת גאולים הנכללת בתוך האזור המוחלש ביותר בישוב ובו ריבוי ילדים ובני נוער בסיכון הזקוקים להעצמה רגשית, חברתית ותעסוקתית ככלי למוביליות חברתית.

מרכז זה פעל שנתיים באופן ספוראדי, ללא תוכנית עבודה מסודרת, ללא צוות קבוע. מפברואר 2009 החלה עמותת יעדים לצפון בדיאלוג עם נציגי הרשות על מנת ליצור מענה מקצועי, איכותי ומקיף לנוער בסיכון באזור " גאולים ". לטובת העניין, קרן רש"י הקצתה תקציב לטובת שיפוץ והצטיידות למרכז הנוער וגייסה מנהלת למרכז ורכזת נוער שהחלו לבנות תשתית ארגונית לפעילות הנוער בסיכון כולל היבט תעסוקה. הבקשה מבטלי"א היא לטובת שדרוג והרחבת הפעילות לבני הנוער במרכז בתחום התעסוקה. השדרוג יוביל להרחבת כמות בני הנוער שיצרכו שירותים איכותיים במרכז כחלק משלב ההכנה לתעסוקה של בני הנוער. כמו כן, למתן מענה לנוער בקצה הרצף בתחום חברתי ותעסוקתי, זוהי קבוצה שעדיין לא קיימת במרכז.

מגדל העמק

עיריית מגדל העמק ביחד עם קרן רש"י, באמצעות עמותת יעדים לצפון, מובילים בשנת 2009 מהלך של הקמת מרכז "לפיד" שייתן מענה איכותי בתחומים חברתיים ותעסוקתיים לבני הנוער הסיכון.

לאחר מיפוי צרכים ומענים רשותיים בתחום הנוער בסיכון נמצא כי בשכונה המערבית (במיקוד על רח' תימורים) יש צורך גדול מאוד במתן מענים חברתיים ותעסוקתיים איכותיים לבני הנוער בשכונה. שכונה זו מאופיינת בכמות גבוהה של עולים חדשים, עולים ותיקים שהם דור שני-שלישי למצוקה, עוני ואבטלה (בעיקר יוצאי קווקז, מרוקו), כמות גדולה של ילדים ובני נוער הגרים בשכונה זו שלא קיימת עבורם מסגרת בלתי פורמאלית מאורגנת ומכוונת למוביליות חברתית, אלא פעולות ספוראדיות ואקלקטיות העוסקות בעיקר בנושאי פנאי.

חשוב לציין כי במגדל העמק פועל מרכז לנוער בסיכון " בית הידידות " בשכונה המזרחית. מרכז זה משמש בית לקידום נוער בשעות הבוקר ומגיעים אליו בני נוער בסיכון המקבלים מענים טיפוליים ולימודיים. עם זאת, המרחק הגיאוגרפי הרב בין השכונות, הסגירות השכונתית, והאופי המסורתי-אתני-חברתי השונה מצמצם מאד את הנגישות של בני הנוער מהשכונה המערבית למרכז בית הידידות. לפיכך, במחשבה עם נציגי הרשות, עלה הרעיון לפתוח בשכונה המערבית, מרכז נוער שייתן מענים איכותיים ובכללם בתחום התעסוקה לבני הנוער בשכונה ויהוו מכשיר למוביליות חברתית-תעסוקתית עבור בני נוער אלו.

מבחינת תעסוקת בני נוער המרכז הינו בשלב הראשוני (שלב ההכנה) ודרושים משאבים רבים לטובת ביסוס שלב זה. הבקשה לבטל"א עבור מרכז זה היא בעיקר לשלב ההכנה שמהווה את אבן הפינה לשאר השלבים ולוקח לפחות שנה-שנה וחצי של פעילות.

מרום הגליל

במועצה אזורית מרום הגליל לא קיימות מסגרות לימודים פורמאליות לבני נוער מכתות ז' עד יב', למעט בית ספר לנושאים (ברנקו-וייס) המספק מענה ל 70 בני נוער נושאים מתחום המועצה ולא קיימת מסגרת של קידום נוער למתן מענה איכותי ומקיף עבור בני נוער אלו. בעבר פעלו מועדוני נוער בישובים, הפעילות בהם הייתה ספוראדית, לא מקצועית ועסקה בעיקר בפעילות פנאי בשעות המאוחרות של הלילה, לאחר שבני הנוער סיימו את מלאכתם במשק.

בשנת 2009 החלה עמותת "יעדים צפון" בדיאלוג עם נציגי הרשות, לאור אי ההצלחה בהפעלת מועדוני נוער איכותיים במסגרת יישובית. לאור הדיונים הוחלט להפעיל מרכז נוער אזורי – מרכז "לפיד" שייתן מענה איכותי בתחומים חברתיים ותעסוקתיים לבני הנוער הנמצאים בכל תחומי המועצה האזורית. לאחר חיפוש בישובים השונים, המועצה איתרה מבנה ראוי לפעילות במושב שפר שמהווה מרכז אזורי לנוער. המרכז זקוק לשיפוץ והצטיידות, כמו כן לגיוס כוח אדם איכותי לפעילות נוער. בימים הללו, אנו בתהליכי שיפוץ והצטיידות המרכז וגיוס כוח האדם הבסיסי להפעלת המרכז. מבחינת תעסוקת בני נוער המרכז הינו בשלב הראשוני (שלב ההכנה) ודרושים משאבים רבים לטובת ביסוס שלב זה. לכן, הבקשה לבטל"א עבור מרכז זה היא בעיקר לשלב ההכנה שייתן מענה תעסוקתי לבני הנוער שהוא מעבר לעבודה במשק ויהווה עבורם מכשיר למוביליות חברתית. כמו כן, ריבוי הישובים והאופי המשפחתי/כפרי/שמרני של הישובים מחייב התייחסות רגישת תרבות ונגישות לתעסוקה אשר תענה על הצרכים הייחודיים של בני הנוער ומשפחותיהם באזור.

אלשאגור

הישוב אלשאגור מונה 31,000 תושבים לערך. הישוב כולל בתוכו את שלושת הכפרים בענה, דיר אלאסד ומגדל כרום. הישוב נמצא בסולם חברתי- כלכלי 2. בישוב קיימת תופעה נרחבת של אלימות קשה, שוטטות, שימוש בסמים ובבני הנוער כבלדרי סמים, כאשר לפי נתוני המשטרה הישוב אלשאגור מהווה את מוקד הסמים הגדול ביותר בצפון. הבסיס התעסוקתי של תושבי אלשאגור נשען על עבודות של בניין ושיפוצים, עבודות מזדמנות, ונמוכות סטאטוס. שלושת הכפרים מכילים כ-4500 בני נוער, אשר חשופים לרמות גבוהות של סיכון משפחתי, כלכלי וחברתי. זאת לאור מיעוט המשאבים המשפחתיים והרשותיים עבורם כפי שתואר לעיל. מצב זה מוביל ייאוש, עזובה וניכור של בני הנוער מהמדינה והקהילה ההופכים לביטויים של פגיעה עצמית ופגיעה באחר.

המסגרות המרכזיות לפעילות לנוער הינם מרכזי הנוער – "לפיד" שפועלים במסגרת פעילות המשותפת של הרשות, קרן רש"י והנוע"ל בכפרים בענה ודיר אלאסד. מרכזי לפיד באלשאגור (לפיד – דיר אלאסד ולפיד בענה) פועלים זו השנה השלישית בהיקף פעילות גבוהה בהתאם למודל ההפעלה של מרכז נוער כפי שפורט במסמך הבקשה. בתחום התעסוקה מרכזי הנוער באלשאגור נמצאים בשלב מתקדם, שלב הביניים ואף תחילתו של שלב ההשמה. מרבית בני הנוער במרכז עברו את שלב ההכנה שכלל הכשרה אקדמית, הכשרה טכנולוגית מדעית, כישורי חיים ומנהיגות. כמו כן, בשנה שעברה החלה לפעול קבוצה של נוער בקצה הרצף, כאשר הם החלו את שלב ההכנה. הבקשה עבור מרכזי הנוער- לפיד באלשאגור כוללת:

1. הרחבת הפעילות של שלב ההכנה עבור אוכלוסיות יעד נוספות לקליטה במרכזי הנוער כולל עבור הנוער בקצה הרצף.
2. הוספת פעילויות תעסוקתיות נוספות בשלב הביניים עבור אוכלוסיות הנוער שסיימה את שלב ההכנה בשנה שעברה (עקרון הרצף).
3. תקצוב פעילות שלב ההשמה עבור אלו שעברו את שלב הביניים בהצלחה.

4. "דרך המלך" - חונכים לקידום נוער במצבי סיכון ומצוקה - עמותת עלם -

ארצי

הגוף המפעיל: עלם, העמותה לנוער במצבי סיכון

כתובת: קהילת סלונקי 7 נאות אפקה, תל אביב

איש הקשר: מנדי וולף

מספרי טלפון: 03-76866780 פקס: 03-6470319

דואר אלקטרוני: mandy@elem.org.il

גופים שותפים לפרויקט:

ברמה הארצית שותף שרות המבחן לנוער וברמה המקומית שותפים שרותי הנוער הרלוונטים בכל יישוב ויישוב דוגמת: מפתנים, היחידה לנערה במצוקה, היחידה לקידום נוער, היחידה לנוער וצעירים וקהילות לנוער נפגע סמים.

תאור הארגון

עלם פועלת החל מ 1981, למען בני נוער המצויים במצבי סיכון ומצוקה להיחלץ ממצבם ולמצוא מקומם בחברה כבוגרים וכאזרחים תורמים. עלם הינה עמותה ארצית הפועלת ב 25 יישובים בארץ ונותנת מגוון רחב של מענים למצוקות המאפיינות את מציאות החיים של בני נוער בישראל ובכללם קשיי קליטה, נשירה ממסגרות לימודיות, שוטטות, ניצול מיני, התמכרות לסמים ואלכוהול, ניתוק מהמשפחה, אלימות, עבריינות ועוד. בעלם עובדים אנשי מקצוע לצד כ 1000 מתנדבים ובני נוער.

תמצית הפרויקט

פרויקט "דרך המלך", מציע מסגרת מעטפת כוללת, בעלת מגוון מענים אישיים לנוער במצבי סיכון ומצוקה המצוי על סף עבריינות או בקצה הרצף. המסגרת המוצעת מכוונת להעלאת המתבגרים חזרה אל "דרך המלך", ומסייעת להם לצאת ממעגל המצוקה האלימות והעבריינות הקשה, תוך חיבורם לחיים נורמטיביים ותקינים. הכלי המרכזי המופעל בתכנית הוא חיבורם של המתבגרים לחונכים מתנדבים המלווים אותם באופן אישי מסור ותומך, בכל תהליך השיקום, תוך בניית מערך אמון ותמיכה משמעותי. מערך המתנדבים "מאמנים לחיים" פועל לשילובם מחדש של המתבגרים במערכות לימודים, תעסוקה או הכשרה מקצועית, וליצירת קשרים משמעותיים עם המערך המשפחתי ו/או הקהילתי. ליווי המתנדבים הנחייתם והדרכתם, נעשה על ידי רכזי "דרך המלך" תוך שיתוף אנשי המקצוע בקהילה (שהם יהיו האחראים בין היתר על הפניית הנער לפרויקט, המשך טיפול פרטני מעמיק, ליווי תהליך עבודת החונכות ושמירת הקשר עם הנער והגורמים אליהם יופנה לשהות השעות הפנאי).

בשנה האחרונה, החלה הפעלת חלק מרכיבי התכנית במספר יישובים, ולאור ההצלחה הגדולה בקידום ושיפור מצבם של בני נוער ששהו במצוקה קשה, מוצע להרחיב להעמיק ולהטמיע את הפרויקט באופן מוסדר בעשרה יישובים (בטווח של שלוש שנים), תוך הבניית מודל עבודה מוסדר לעבודת החונכים וליצירת מקומות תעסוקה והכשרה מקצועית עבור המתבגרים.

הרציונאל להפעלה:

חלק גדול מבני הנוער הנמצאים במצבי סיכון מצוקה ועבריינות, מגלים קשיים אישיים משפחתיים וחברתיים. כמו כן, חסר להם מודל הזדהות חיובי, קרי דמות בוגרת משמעותית אשר מאמינה בכוחותיהם ויכולתיהם ומדברת עמם ב"גובה העניים".

שירותי הנוער בישראל, הנותנים מענה למצוקותיהם של המתבגרים בסיכון, אינם מצליחים פעמים רבות להעניק לכל נער או נערה בטיפול את תשומות הזמן להם הם זקוקים ואינם מסוגלים לספק מענה אישי ייחודי ההולם את הצרכים. נראה כי על מנת להצליח ביצירת שינוי מעמיק בקרב מתבגרים בסיכון והוצאתם ממעגל הקושי והמצוקה, ישנו צורך במענה אישי ופרטני אינטינסיבי לאורך זמן, ובבניית תכנית טיפול אישית תומכת ומלווה לכל נער ונערה אשר בטיפול, כולל יצירת קשר מחודש עם מערכות המשפחה והקהילה.

"דרך המלך" מהווה מענה משלים לטיפול הניתן במסגרות החינוך או הרווחה - בדמות מתנדב בוגר חבר "מאמן לחיים" אשר מלווה את המתבגר בדרכו, תוך העצמה, אמון, והגברת תחושת הביטחון העצמי והדימוי העצמי הלקוי. המאמן לחיים מכוון את הנערים והנערות למציאות חיים נורמטיבית תוך שילובם בהכשרה מקצועית, השלמת השכלה, מציאת מקום תעסוקה, גיוס לצבא ועוד.

אוכלוסיית יעד (פרופיל ומספר משתתפים):

הפרויקט מיועד לקבוצה של בין 15-20 בני נוער בעשרת הערים שייבחרו בטווח של שלוש שנים. מדובר על בני נוער בגילאי 12-18 הנמצאים במצבי סיכון, מצוקה, עבריינות וקצה הרצף הטיפולי. אוכלוסיית המתבגרים מטופלת על ידי שירותי הנוער השונים בקהילה ובכללם שרות המבחן, השרות לנערה, קידום נוער, השרות לנוער וצעירים, השרות לשיקום נוער, ניידות רחוב, הפוך על הפוך, מגדלור ותוכניות הקצה של עלם. כמו כן מדובר על בני נוער שנשרו ממסגרות לימודים נורמטיביות, או המצויים בתהליכי נשירה או במסגרות לימודיים חלקיות או נמצאים במסגרות חוץ ביתיות לרבות קהילות לטיפול בנוער נפגע סמים. חשוב כי האוכלוסייה המיועדת להשתתף בפרויקט תהיה בעלת מוטיבציה לשינוי וליצירת קשרים בינאישיים תומכים.

מטרות הפרויקט:

- העלאת הדימוי והערך העצמי
- יצירת קשר משמעותי עם "מאמן לחיים" בוגר
- פיתוח ושיפור מיומנויות וכישורי חיים
- הפחתת השימוש החומרים פסיכואקטיביים
- הפחתת ביטויי אלימות

- סיוע בהליך שיקומי ושילוב בני הנוער במערכות לימודים, תעסוקה או הכשרות מקצועיות

יעדי הפרויקט:

- הקמת וועדת היגוי מלווה שתכלול את נציגי כל השותפים ברמה הארצית והקמת ועדות היגוי מקומיות בהשתתפות נציגי השותפים ברמה העירונית.
- איתור וגיוס קבוצה של בין 15-20 בני נוער המטופלים בשרותי הנוער בכל אזור בו יפעל הפרויקט (תוך בדיקת התאמתם לפרופיל המצופה) בטווח של עד שלושה חודשים מיום כניסת הרכז לפרויקט.
- איתור וגיוס קבוצה של בין 15-20 מתנדבים בוגרים, והקמת קבוצת חונכים מאורגנת ומגובשת בטווח של בין חודשיים לשלושה מיום כניסת הרכז.
- שיבוץ בני הנוער בחונכויות אישיות תוך חודש מיום גיוסם לפרויקט.
- הקמת מרכז "דרך המלך" בתוך סניפי עלם באזורים בהם יפעל הפרויקט, וגיוס משאבים לטובת המרכז כמו למשל: כרטיסי הצגה, כניסה לבריכות שחיה, סרטים, בתי קפה ועוד. בטווח של חודשיים שלושה מיום כניסת הרכז לפרויקט ובאופן שוטף.
- איתור 10 מקומות תעסוקה והרחבת מעגל העסקים אשר מוכנים לקלוט את בני הנוער בפרויקט. תוך שלוח חודשים מיום כניסת הרכז.
- הכנת מקומות התעסוקה לקליטת הנער תוך חודשיים מיום הסכמתם לקחת חלק בפרויקט.
- הכנת בני הנוער לכניסה לתעסוקה תוך חודשיים מיום מציאת מקום התעסוקה
- שילוב בני הנוער במקומות התעסוקה (בליווי ותמיכת המאמנים לחיים) תוך חודש מיום סיום הכשרתם של בני הנוער ומקומות התעסוקה.
- גיוס 4-10 מקומות הכשרה תעסוקתית לבני נוער ושילובם של בני הנוער במסגרות, בטווח של 3 חודשים מיום כניסת הרכז.
- ליווי שוטף של החנכיות באמצעות הדרכה והנחיה מוסדרת, אחת לחודש באופן קבוצתי וליווי והדרכה פרטנית לגבי התקדמות הנער, אחת לשבועיים. קיום קשר טלפוני בין הרכז לחונכים באופן רציף ובהתאם לצורך.

המודל המוצע:

בכל אזור נבחר, ייבחר רכז פרויקט שיהיה אחראי לגיוס קבוצת בני הנוער והחונכים, תוך יצירת הקשר עם הגורמים בקהילה והמסגרות המוצעות להשמה. באחריות רכז הפרויקט ליווי אינטנסיבי ומעמיק של בני הנוער וקבוצת החונכים ודאגה כוללת להבניית תכניות התערבות אישיות לכל נער ונערה עד לשילובם מחדש במסגרות נורמטיביות. המודל יציע לכל נער ונערה המגלים עניין לקחת חלק בפרויקט, חונך "מאמן לחיים" שידאג ללוותו באופן פרטני ומעמיק ולהשמתו חזרה במסגרת לימודים תעסוקה או הכשרה מקצועית, ויהווה מענה זמין לקשיים ומצוקות העולים במהלך הדרך.

האתרים בהם תתבצע הפעילות:

בשנה הראשונה 6 אזורים : תל אביב והמרכז, ירושלים והסביבה, באר שבע והדרום, כפר סבא אריאל והשרון, רחובות ראשון לציון והסביבה וכן רמלה.
בשנה השנייה עוד שני אזורים : קריית גת ואזור יקנעם נשר.
בשנה השלישית עוד שני ערים : חדרה ולוד.

מדדים להצלחה :

- המצאות של בין 15-20 בני נוער וחונכים יציבים בפרויקט.
- הכשרת 10 מקומות תעסוקה
- בניית בין 4-10 הכשרות מקצועיות
- אי קיום עברות פליליות במהלך שנת הפעילות
- שביעות רצון ותחושת סיפוק והנאה של בני הנוער והחונכים השותפים בפרויקט
- שיתוף פעולה ושביעות רצון בקרב הגורמים המקצועיים בקהילה ומקומות ההכשרה והתעסוקה
- קיום קשר בין אישי לאורך שנת פעילות בין נער לחונך "מאמן לחיים"
- העלאת דימוי וביטחון עצמי של בני הנוער
- הפחתת דפוסי עבריינות אלימות ושוטטות
- השתלבות הנערים במסגרות לימודים
- התמדת הנערים במסגרות תעסוקה או הכשרה מקצועית